

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS
DECEMBER, 1959

PRIE RATELIO...
1959 M. GRUODŽIO MĖN.

TURINYS ★ CONTENTS

TAIKOS TALKININKAI	3
Leonardas Sruoga, ARGENTINOS LIETUVIAI	6
SU EUROPOS ARCHEOLOGAIS, pokalbis su Dr. Marija Gimbutiene	4
Stepas Zobarskas, ŠERMUKŠNIO UOGOS, novelė	8
Vytauto Mačernio SONETAI	9
"TĖVIŠKĖS ŽIBURIŲ" dešimtmetis, pokalbis su red. dr. A. Šapoka	10
PRADĖJAU NUO DOLERIO, pasikalbėjimas su Vincu Kazlauskis	12
Pr. Alšėnas, KAI NEGYVAS MEDIS PABUNDA	14
Vladas Ramojus, KAI VALANDOS ATGAL SUGRĮŽTA, kun. J. Petrėnui atminti	16
V. Paka'nis, DIDVYRIA! IR IŠDAVIKAI	17
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruotoji kronika iš viso pasaulio liet. gyvenimo	18
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI, smulkioji kronika	19

ENGLISH SECTION

THE PEACE OF THE CEMETERY by J. Kajeckas	21
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, Part XXIV by A. Bernotas	24
PAINTINGS BY ALBIN ELSKUS by S. Levine	26
LITHUANIANS MAKE NEWS	25

Bernardas BRAZDŽIONIS Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS Literatūros Redaktorius / Literature Editor (in absentia)
Milton STARK Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Daumantas ČIBAS Foto Redaktorius / Photo Editor
Dailė POLIKAITIENĖ Anglų k. Redaktorė / English Editor
Antanas PAULIUKONIS Redaktorius-Administratorius / Managing Editor

BENDRADARBIAI REDAKTORIAI ATSKIRUOSE MIESTUOSE IR VALSTYBĖSE / ASSISTANT EDITORS
VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.;
V. A. BRAZIULIS, Cleveland, Ohio; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia;
S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; V. ROCIŪNAS, Cleveland,
Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland,
Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont, Canada; V. VOLERIAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne,
Australia.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARBIAI LAISVAME PASAULYJE / PHOTOGRAPHERS
J A V: BOSTON, Mass. — P. Biūmas, R. Bričkus. BROOKLYN, N. Y. — V. Augustinas, V. Maželis,
G. Penikas. CHICAGO, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. CLEVELAND, Ohio —
V. Bacevičius. LOS ANGELES, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Reivydas. MANCHESTER, N. H. —
K. Daugėla. NEW HAVEN, Conn. — P. Jasiukonis. OMAHA, Nebr. — Kun. L. Musteikis
PHILADELPHIA, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdydas. WASHINGTON, D. C. — J. Trilupaitis - Photo
Alda. WATERBURY, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus. CANADA: HAMILTON, Ont. — A. Juraitis.
MONTREAL, P. Q. — L. Stankevičius. TORONTO, Ont. — J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Ma-
cas. AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sekalauskas, E. Karpavičius. S. AMERIKA: L. Kančauskas.

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais,
nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles
are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD Leidykla
pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:
LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
4364 SUNSET BOULEVARD, HOLLYWOOD 49, CALIFORNIA
PHONE: PLymouth 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTŲ 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo.
Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent;
otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.
Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio m. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai. Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS \$6.00 bet kuriame pasaulyje. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00

"SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LOS ANGELES, CALIFORNIA."

This Month's Cover

Spinner beside a Christmas tree. Irena Vebaitienė, in her Lithuanian native costume, sitting beside a spinning wheel.

Photo by V. Maželis, taken at an exhibition in Elizabeth, N. J.

Back Cover

Members of "Ateitis" folk dance group prepare the stage for the Lithuanian Christmas program at the Museum of Science and Industry, Chicago. Program was directed by Mrs. J. Daužvardis.

Photo Vories Fisher
Museum of Science & Industry

SKAITYTOJAI RAŠO

Patiko Vlado Šlaito poezija

... "Aš buvau nusistatęs nebesiūst nė vieno cento žurnalui — nes man nusibodo atbuli kalnieriai, kurie, begiedodami "galiufkas", įgrumzdė mus, tėvynės laisvintojus, į caro "pestunge" (senais laikais). Tačiau susidūręs su Vlado Šlaito eilėmis žurnalo lapkr. mėn. laidoj, — suminkštėjau ir ... čia įdedu bent \$5 už jo eiles.

Padėkokite Vladui — ne man.

Jūsų pražilęs tėvynainis (be tėvynės)

W. Covina, Calif. J. Degutis

Red. pastaba: Neteisingas skaitytojo J. D. kaltinimas mūsų žurnalui už "senus laikus", už kažkokias "galiufkas" ir "pestunges", kurių prasmė neaiški, bet laišką dedame, norėdami parodyti, kad kartais poezija gali ir labai piktas širdis suminkštinti...

Podres ne šių metų herojus

Šiandieną gavau tik ką šviežią ir labai įdomų LD numerį. Pats kulminacinis punktas — mūsų rašytojų kapai. Ir bendrai visa žurnalo medžiaga labai įdomi.

...Beisbole esu alkoholikas. Vasarų sekmadienius ir vakarus praleidžiu stadijone. Tad su dideliu dėmesiu puoliau skaityti Gustaičio straipsnį apie Podres...

Kad Podres buvo herojus 1955 m., tai tikra tiesa. Šiais metais Sherry ir Drysdale atnešė Los Angeles Doggers komandai pergalę. Lemiamos rungtynės tarp minėtų komandų buvo ne Los Angeles kolizijoje, bet Chicagoje — lietuviško Bridgeport pašonėje esančiam Cominskey parke. Jas laimėjo Los Angeles Dodgers ir herojumi buvo L. Sherry, jaunesnis už Podres vaikas. V. B. Chicago, Ill.

More about Podres

Dear Sir:

Your November issue of Lithuanian Days carries an article on John J. Podres, of baseball fame, playing for the Dodgers. The article is complimentary to your magazine and not forgetting Mr. Podres. As a Lithuanian, I am proud to know one who showed up so well in the national pastime and the article appearing in your magazine does us all good to read of his accomplishments.

In this same issue you mentioned briefly, Johnny Unitas, of the Baltimore Colts, the last years foot ball champions. The object of writing at this time is I for one would appreciate an article on the life and his reputation as a foot ball great along the same lines as you had on Podres. The reason is as follows.

Recently while I was visiting my brothers in Detroit, they told me a sports news broadcaster appearing on one of the local TV stations, mentioned some of the sport players of foreign extraction and Unitas was mentioned as being of "Greek origin". Which disappointed many Liths who knew better, but nevertheless felt an injustice was done in describing him as a greek and some of the Liths were subject to some digs as result of this broadcast.

Several months ago, the Saturday Evening Post carried a series of articles about Johnny Unitas which done him justice. Would it be asking too much of you to carry a story such as you have about Podres. C. J. Sorok Cleveland, Ohio.

LIETUVIŲ DAILĖS SKYRIUS tautų bendravimo festivalyje Chicagoje lapkr. 15. dieną. Dalyvavo 80 tautų. Lietuviškas skyrius buvo įvairus, originalus ir turiningas. Visus labai imponavo lietuviškų valgių stolas, kurio tortai ežiukai traukė praeivio akį. Nuotraukoje

vyriausia organizatorė sklt. Z. Juškevičienė tarp studentų skaučių, kurios reprezentavo ir talkininkavo. Foto V. Noreika
LITHUANIAN ART EXHIBITION at the Nation' Friendship Festival in Chicago, Illinois.

TAIKOS TALKININKAI

Taika į pasaulį neateina nei kaip vidurvasario giedra, nei kaip vakaro ramybė. Taika neateina į žmogaus širdį kaip gamtos dovana. Ji reikia vertai užsitarnauti, jai reikia parengti dirvą, taiką reikia šaukti širdin ne grūmojimais ir grasinimais, bet švenčiausia malda ir švelniausiu žodžiu.

Taiką atneša ne karas — po karo esti tik griuvėsiai. Po karo esti nugalėtojai ir nugalėtieji. Tikrąją taiką atneša tiesa. Kur nėra tiesos, ten negali būti nė taikos, pasakė vienas rašytojas PEN klubo konferencijoj. Savo tautai ir pasauliui jis šaukė "teisingos taikos". Bet pasaulis, komunizmo padalintas į du lagerius šiandieną kiekvienas šaukia "savo" taikos.

Prieš du tūkstančius metų angelų giesmėje nuskambėjo taikos ir ramybės evangelija. Bet su sąlyga. Ir toji sąlyga ne ginklas ir ne pergalė, ne vergija ir ne mirtis priešui, — toji sąlyga — garbė Dievui aukštybėse! Garbė, giesmė, malda Dievui aukštybėse ir tik tada — taika žemėje ir ramybė. Ne kapų ir ne nugalėtojo ramybė — ramybė geros valios žmonių. Kas ateina su bloga valia, tas neša ne taiką ir tas neturi ramybės savo širdyje. Jis visus įtarinėja, jis visur mato priešus ir apgaulę, jis visus vadina melagiais, nes puikiai žino, kad kiekvienas jo žingsnis turi pamint tą, kuris jo neklauso ir kiekvienas jo žodis duria jo gomurį kaip usnė ir dilgo jo sąžinę kaip dilgė. Jis grūmoja kiekvienam, kuris jo neklauso, jis kviečia pasaulį nusiginkluoti, pats negalėdamas saugiai žengti be ginkluotos apsaugos nė žingsnio. Jis įeina į UNO rūmus, lydimas policijos ir vilioja tautų atstovus "taikos" "savos" taramios taikos pažadais...

Bet jo "taiką" į Pabaltijo tautas ir į Vengriją atnešę tankai tik laukia naujo ženklų. Tai yra ne taikos, bet mirties nešėjas.

Sakydavom — Ex oriente lux. O dabar — ex oriente mors et tenebrae. Senovėje iš Rytųėjo išminčiai sveikinti gimusio Taikos Nešėjo. Šiandieną šviesa — iš Vakarų. Iš Vakarų keliauja didžiausios

demokratijos valdovas, nešdamas taikos ir tautų broliškumo misiją į Aziją, į Afriką ir į padalintą Europą.

Visas "geros valios" pasaulis yra jo talkininkai.

Į tą didžiąją "taikos talką" tiesia rankas ir laisvieji ir pavergtieji.

Laisvės ir taikos šaukia rytai ir vakarai, nes kur nėra laisvės, ten negali būt nė taikos. "Tikroji taika tiek tautoms, tiek asmenims ateina tik tada, kai yra vykdomas teisingumas, artimo meilė, kai paisoma moralė", — sako Amerikos Katalikų Episkopatas savo rašte "Laisvė ir taika". "Nors mes galime naudoti tuos pačius žodžius, bet mes nekalbame bendra kalba. Sakydami "taika", komunistai supranta pasidavimą jų programai. Tardami "draugiškumas", jie galvoja, jog jų partneris turi priimti jų sugyvenimo formulę."

"Jūs turite priimti mano propoziciją!" — sako atvykėlis iš rytų. Tai yra grasinimas ir prievarta, tai yra karo skelbimas!

"Mes turime dalintis laisvės ir žmoniškumo idealais", — sakoma tame pas vyskupų rašte. Tai yra tikrųjų taikos talkininkų noras.

Taikos talkininkai yra visi tie, kurie sutikę svečią iš vakarų veda jį į savo šventovę, ten atiduoda garbę Aukščiausiajai Esybei ir tik po to vaišინasi ir kalba apie taiką ir bičiulystę.

Taikos talkininkas yra tas Indijos studentas, kuris svečią iš vakarų nupiešė panašų į taikos skelbėją angelą, nes jis tiki, kad taika ateina iš dangaus, ne iš žemės, iš geros valios širdies, ne iš tulžies ir pagiežos.

Ir tie rytų valdovai, kurie laukia Pax ex occidente, ir tasai Poznanės sukilime kritęs lenkas, ir Sibiro taigoj tremtinys lietuvis, ir krikščionis, ir mahometonas, ir Izraelio sūnus ir anas indas studentas, — jie visi yra tikrieji taikos talkininkai, nes jų širdyse gera valia, nes ant jų vėliavų išrašyta žodžiai laisvė ir tiesa.

Taika neateina kaip vėjas, ji išauga kaip šiltadaržio gėlė ir ji apgaubia žmogų kaip dangaus dovana.

DR. MARIJA GIMBUTIENĖ, iš JAV dalyvavusi archeologų kongrese Prahėje 1959 spalio 5-11 d. Ta proga ji aplankė ir daugiau Europos valstybių. Žiūr. čia spausdinamą pasikalbėjimą. Foto prof. Jażdżewski
DR. M. GIMBUTAS, from USA, attending the Congress of Archeologists in Prague.

Dr. Marijai Gimbutienei neseniai grįžus iš Europos, "Lietuvių Dienų" redakcija patiekė keletą klausimų, į kuriuos mūsų mokslininkė glaudžiai, bet išsamiai ir įdomiai atsakė.

—Kokius kraštus aplankėte, kas Jus siuntė ir kokių tikslų vyko?

—Buvau Čekoslovakijoje, Austrijoje, Lenkijoje, Anglijoje. Be to, labai trumpam buvau sustojusi Olandijoje, Belgijoje ir Prancūzijoje.

Pagrindinis kelionės tikslas buvo tarptautinė archeologijos konferencija Čekoslovakijoje ir paskaitų bei seminarų ciklas Anglijos ir Škotijos universitetuose: Londone, Oxforde, Liverpooly ir Edinburge. Prie šių tikslų dar pridėjau studijinę kelionę po Lenkiją bei apsilankymą Suvalkų krašte.

Tarptautinė konferencija Europos neolito kultūroms tirti buvo suorganizuota UNESCO žinioje veikiančios "Union Internationale de Sciences Prehistorique et Protohistorique". Ji parinko po vieną ar du Europos proistorės specialistus iš kiekvienos valstybės. Skridimą per Atlantą ir kelionę iki Čekoslovakijos finansavo National Science Foundation Washington. Pačią konferenciją surengė ir finansavo Čekoslovakijos Mokslų Akademinė. Tiek į Čekoslovakiją, tiek į Lenkiją ir kitur vykau Harvardo Universiteto ir Council of World Archeology vardu. Lenkijoje buvau Lenkijos Mokslų Akademijos bei Panstwowe Muzeum Archeologiczne ir kitų muziejų svečias.

—Kokio pobūdžio buvo toji tarptautinė konferencija ir kodėl ji buvo Čekoslovakijoje?

—Tai buvo pirmoji konferencija, paskirta neolito kultūrai tirti. Apsiribota laikotarpiu tarp 4000 ir 2000 m. prieš Kristų. Joje dalyvavo 27 užsieniečiai iš 18 valstybių (2 iš JAV, 2 iš Anglijos, 2 iš Prancūzijos, po vieną iš Danijos, Švedijos, Šveicarijos, Rumunijos, Jugoslavijos, du iš SSSR ir t.t.) ir 6 čekai. Konferencija prasidėjo spalio 5, baigėsi spalio 14.

Susirinkę Prahėje, po valandos buvome išvežti į Mokslų Akademijos rūmus, esančius Liblice prie Melnik (žiūr. nuotrauką), apie dvi valandas kelionės nuo Prahos. Ten gyve-

RŪMAI, kuriuose vyko archeologų konferencija. XVIII a. pilis. Erdvūs, patogūs kambariai, bet be telefono, be radijo ir televizijos. Visus dalyvius supo ramybė ir darbo nuotaika, kaip ir tinka senovės tyrinėtojams.

BUILDING where the Congress of Archeologists was held.

ARCHEOLOGŲ KONFERENCIJOS DALYVIAI vakariečiai ties Narodni Museum Prahėje. Iš kairės: dr. Lili Kaelas, Goteberg, Švedija, dr. Elyn Daniel, Cambridge, Anglija, Dr. P. R. Giot, Rennes, Prancūzija, Dr. Irwin Ccollar, Bonn, Vokietija, Dr. J. D. van der Waalls, Olandija, Dr.

W. Glasbergen, Amsterdam, Olandija, Dr. Stuart Pig-gott, Edinburgh, Švedija. Foto M. G.

WESTERN MEMBERS of the Congress of Archeologists at Prague, Czechoslovakia.

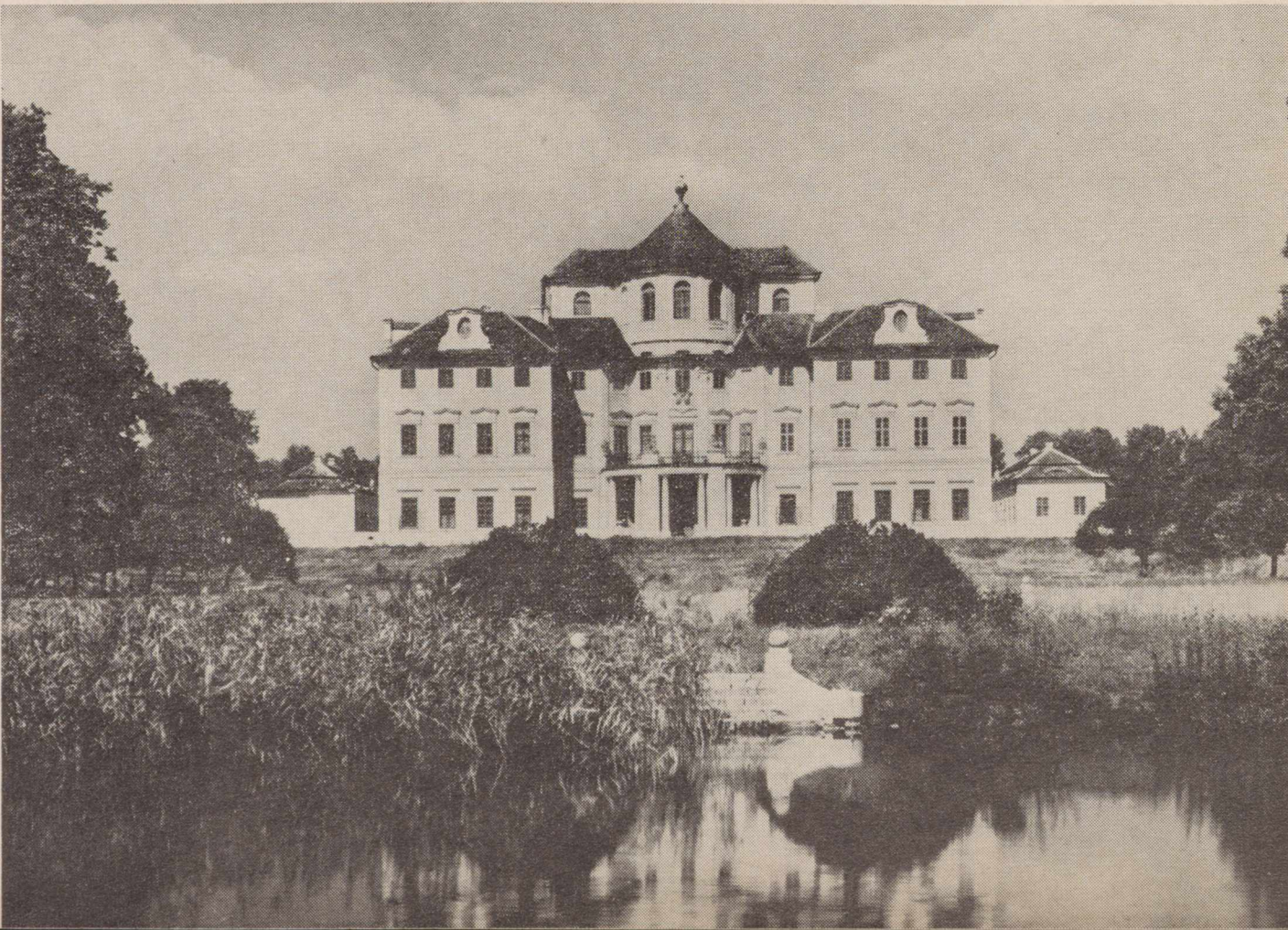
SU EUROPOS ARCHEOLOGAIS

Dr. Marijos Gimbutienės įspūdžiai iš archeologų kongreso ir iš kelionės po Europos kraštus

nome atskirti nuo pasaulio visą savaitę, bendravome, skaitėme referatus ir diskutavome iki vėlos nakties. Valgėme ir gėrėme karališkai, kambarius turėjome su visais patogumais (tik be telefono, radijo ar televizijos). Dienos buvo saulėtos, tebežydėjo rožės, dangiškai mirgėjo prieš rūmus tvenkinys. Kažin, kuri kita šalis vakaruose galėtų suteikti tokį komfortą konferuojantiems mokslininkams? Tokioms mokslo šakoms, kaip archeologija, vakarų valstybėse auksas upelišiais nebėga; tuo tarpu Čekoslovakijoje ar Lenkijoje lėšų pakanka. Šiose valstybėse fantastiškai daug lėšų skiriama archeologinėms institucijoms, kasinėjimams ir konferencijoms. Nenuostabu, kad net ir tarptautinės konferencijos pradedamos rengti ten.

Iš Liblice autobusais vykome į įvairias svarbias kasinėjimų vietas Bohemijoje ir Moravijoje. Brno mieste buvome universiteto svečiai ir čia dvi dienas vyko konferencija. Vėliau pervažiuojame visą Moraviją ir Slovakiją ir gyvenome Nitroje, Slovakijos Mokslų Akademijos globojami. Konferencija baigėsi apsilankymu Bratislavoje ir Prahėje. Atsisveikinimo kalbose buvo konstatuota, jog tai buvo viena iš pačių vaisingiausių archeologinių konferencijų. Joje buvo daug pasiekta diskusijų ir asmeniškų kontakto keliu.

—Su kuo įdomesniu teko konferencijoje susitikti ir bendradarbiauti?

Visi dalyviai buvo įdomūs, tipingi savo krašto atstovai. Visi buvo draugiškiausiai nusiteikę ir, kadangi tik buvo apie trisdešimt ir su jais teko drauge valgyti, važiuoti, nakvoti, buvo puikios sąlygos artimai susipažinti. Kadangi mano sritis vidurio ir rytų Europa, savaiame daugiau laiko teko praleisti su kolegomis iš už geležinės uždangos. Tai buvo žmogiški ryšiai, atskleidę daugelio sielos kampelius. Politikuoti neteko; ir be žodžių daug kas buvo aišku. Stebėjau rusų kolegų nuoširdumu. Nors ir savo referate apie Rusijos neolitą gerokai pakritikavau bičiulį rusą, tai nė kiek nepakenkė mūsų tolimesniam bendradarbiavimui. Iš jų pusės buvo jauti didelis alkis žinių ir rezultatų, pasiektų už SSSR ribų. Teko patirti, kad mano knyga "Prehistory of Eastern Europe" yra neoficialiai išversta į rusų kalbą ir eina iš rankų į rankas.

—Ar teko stebėti patį Čekoslovakijos gyvenimą?

Gatvėse mačiau žmones be šypsnio veiduos. Tai įtampos ir baimės iškreipti veidai. Mažne visos moterys lyg be noro gražiai atrodyti — susišiaušusios ar su skarelėmis, be jokių papuošalų. Ties kolchozais skuduruotos moterys ir vaikai. Mieste vyrai daugumoje apsirengę lietpalčiais. Rusiškos kareivių ir policininkų uniformos. Raudonos žvaigždės ir vėliavos aikštėse, ties kareivinėmis, mokyklomis ar valdžios įstaigomis. Visa tai ir "auksiniame" Pragos mieste. 14-18 amžiaus Praha graži, tiesiog nuostabi, kai rytmetį jos gotiškuosius bokštelius ir stogus apšviečia pirmieji spinduliai, bet ant aukšto Vltavos upės kranto, už Hradšanų ir šv. Vito katedros stovi milžiniška Stalino figūra, labiau negu kas kitas leidžianti pajusti kontrastą tarp praeities ir dabarties. Figūra — šikšnosparnio sparnu apmetusi miestą. Čekoslovakija yra pilnai sovietinė valstybė.

—Kokie Jūsų išpūdžiai iš Lenkijos?

—Pora dienų paviešėjusi Vienoje, tarytum kitame pasaulyje, skridau Varšuvon. Ta pati ir ne ta pati Varšuva, kurią buvau mačiusi prieš 20 metų. Negalėjau atsistebėti, kad iš griuvėsių krūvos būtų šitaip atstatytas miestas. Varšuva atstatyta tokia, kokia buvo — su tokiais pat senais namais, miesto mūrais, bažnyčiomis ir paminklais. Dar daugiau teko stebėtis, kai dienos bėgyje teko įsitikinti, koks neįsivaizduojamas skurdas slepia gyventojus ir kaip yra mylima laisvė. Po 1956 m. sukilimo lenkai kvėpuoja daug laisviau. Iš kiekvieno pasikalbėjimo matai, kad "Lenkija yra mūsų, nors ir socialistinė"; dėl jos kovojama sunkiausiose sąlygose. Atrodo net, kad joks režimas ir sunkios ekonominės sąlygos lenko-patrioto parblokšti negali. Nei raudonų žvaigždžių, nei rusiškų uniformų beveik neteko matyti. Tebestovi (ar atstatyti?) senieji paminklai. Krokuvos Vavelio katedroje ramiai ilsisi visa eilė mūsų jogailaičių, Adomas Mickevičius ir Slovackis. Minios moksleivių ir turistų juos lanko.

—Kiek laiko išbuvote Lenkijoje?

Per devynias dienas pervažiavau kone visą Lenkiją. Po Varšuvos buvau Lodzėje, Torunėje, žmine, Biskupyne, Gniezne, Bydgoščiuje; Poznanėje, Krokovoje, o senose jotvingų žemėse — Baltstogėje, Sokolkoje, Augustave. Suvalkuose ir Punske. Šį maršrutą galėjau atlikti tik dėka labai rūpestingos lenkų mokslininkų globos, kurie mane vežiojo Mokslų Akademijos automobiliais. Tuose miestuose lankiau institutus bei muziejus ir svarbiausias archeologinių kasinėjimų vietas. Buvau ir privačiuose namuose, o Varšuvoje ir Poznanėje susitikau su lietuvių šeimomis.

—Ar vykote į Suvalkų kraštą moksliniais tikslais ir ar lengva ten nuvažiuoti?

Vykau ten su lenkų mokslininkais jotvingų kapinynų ir piliakalnių tyrinėjimų pasižiūrėti. Visus leidimus įvažiuoti į pasienio zoną man Varšuvoje parūpino kolegos. Iš Baltstogės vykome automobiliu geru vieškeliu pro Augustavą į Suvalkus. Tris kartus teko sustoti dėl dokumentų patikrinimo.

Lenkų mokslininkai, vadovaujami dr. Jerzy

M. K. Čiurlionio paveikslas "Miškas". Įsižiūrėkite į vainikuotų medžių karališką eiseną! Kiek joje slėpiningumo ir didybės. Tai asmeniškios laisvės simboliai, nors jie eina ir ne po vieną, bet procesijoje. Tai Lietuvos miškas,

kurio kampelį mūsų mokslininkė dr. Gimbutienė matė Augustavo-Punsko apylinkėse. (Žiūr. nuotrauką žemiau).

"FOREST", painting by M. K. Čiurlionis.

Antoniewicz, vykdo didelio masto archeologinius tyrinėjimus aplink Suvalkus. Tyrinėjimo ekspedicijai priklausau net 80 žmonių ir jai kasmet skiriama iš valdžios 150.000 zlotų. Vienas p okito ten atkasami 3-5 amžiaus po Kristaus kapinynai su turtingais kapais, sodybos ir piliakalniai. Prie tos ekspedicijos yra prisidėję švedų kalbininkai iš Lundo un-to, kurie Suvalkų apylinkėje tyrinėja kalbos dalykus.

—Kaip atrodo Suvalkų kraštas?

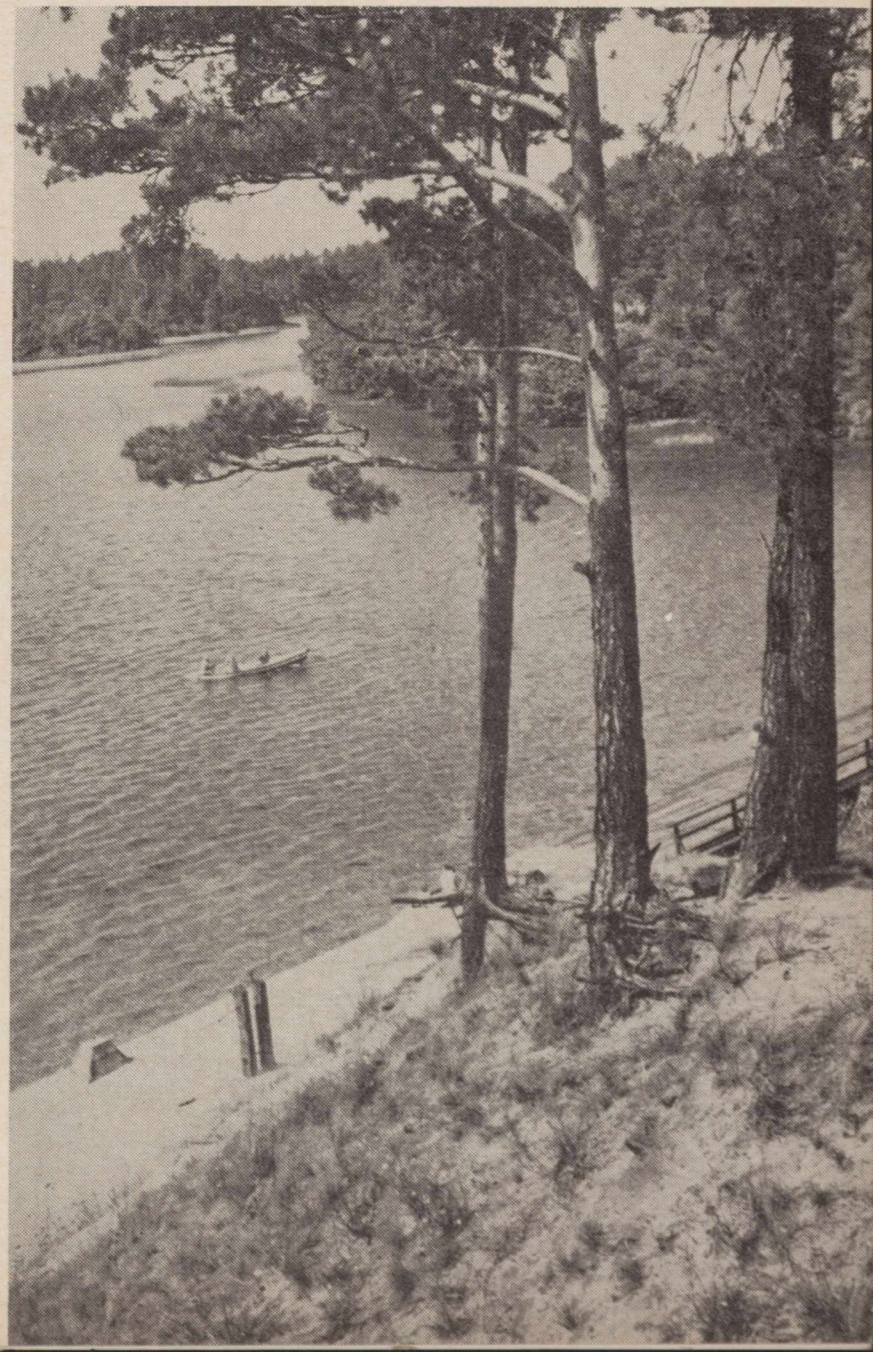
—Jei skaitytojams galėčiau parodyti pasidarytas spalvotas nuotraukas, nereikėtų žodžių. Norėčiau pasakyti — buvau Lietuvoje. Nuo Marijampolės mane teskyrė apie 30 kilometrų. Tas visas kraštas nuo Lietuvos nesisiskiria. Ten auga aukštos, tiesios pušys, galingos eglės ir liekni berželiai, mirguliuojantieji geltonais lapeliais spalio saulėje. Oras toks sausas, rodo, gali visais plaučiais kvėpuoti. Ties namais ar kaimo kapinaitėse tebestovi aukšti lietuviški kryžiai, o namų stogų galus puošia žirgeliai (tokių dalykų nemažai mačiau ir fotografavau Gardino ir Augustavo srityje taip pat). Kryžkelių rodyklėse matai PRUDZISZKI, SZURPILY ir tt. Bet lenkėjimo procesas eina pirmyn ir pirmyn. Mišri kalba jau ir prie Punsko apylinkių, nors apie Punksą beveik visi kaimai — grynai lietuviški. Punsko Lietuvių Kultūros Namai turi suorganizavę keturis ansamblius. Dainuojama, šokama, vaidinama. Instruktoriai paeiliui lanko kaimus, organizuodami meno vakarus. Punske veikia gimnazija, kurioje dėsto pora diplomuotų lituanistų. Tačiau lietuvių-lenkų kova vyksta ir ji labai nelengva. Lenkijos lenkai šį kraštą laiko lenkišku, išskyrus "porą lietuviškų kaimų" ... šios srities jotvingiška praeitis lenkų mokslininkams visai priimtina ir jie tyrinėja ją kaip vienos mirusios baltų kulties sritį.

—Kokie išpūdžiai iš Anglijos? Ar teko susitikti su lietuvišiais?

Stebėjau tobulai civilizuotą kraštą ir gan sofistikuotus žmones. Tai sudarė kontrastą atvykus iš Lenkijos, kur žmonės skurdo suniveluoti, bet kupini spontaniškos jausmų jėgos. Gėrėjau universitetais, ypač Oxfordu (į vakarus nuo Londono) ir Edinburgu, Škotijoje. Senasis Oxfordas su 13-16 amžių anglų stiliaus uždarais kiemais, bažnyčiomis, bibliotekomis, duoda kažkokį mistinį vaizdą. Oxfordas man sudarė šventovės, Londonas — milžino išpūdį.

Pušys prie Necko (Mėto) ežero ties Augustavu Suvalkų-Punsko apylinkėse.

NECK lake ner Punsck.

LIETUVIŲ RELIGINIS CENTRAS Buenos Aires, Argentinoje — bažnyčia, seselių Kazimieriečių vienuolynas, mokykla ir kt. lietuviškos įstaigos.

THE LITHUANIAN RELIGIOUS CENTER at Buenos Aires, Argentina: church, sisterhouse, school and other buildings.

"**LAIKO**", prieš 10 metų įsteigto liet. savaitraščio, spaustuves krikšto kūmai su tuometiniu red. kun. Pr. Garšva, kuris dabar yra "Draugo" red. (I iš kairės) ir kun. dr. Braziu. GODPARENTS of the new publishing house of "Laikas", Argentina.

ARGENTINOS LIETUVIAI

Argentinos lietuvių kolonija yra gausiausia visoje Pietų Amerikoje. Apskaičiuojama, kad krašte gyvena apie 25,000 lietuvių, atvykusių ir čia gimusių. Daugumas jų susibūrę Buenos Aires mieste ir priemiesčiuose.

Pirmieji lietuviai pasiekė Argentiną šio šimtmečio pradžioje. Didžiausia ateivių banga pasireiškė 1920-1930 metų laikotarpyje. Po II pasaulinio karo atvyko dar apie 1200 lietuvių, daugiausia pasitraukusių iš Lietuvos antrosios bolševikų okupacijos akivaizdoje.

Ankstesniais laikais į Argentiną važiuo daugiausia jauni kaimo žmonės. Pora stiprių rankų, gera sveikata ir lietuviškas darbštumas dažniausia buvo visos "turtas", kurį vežėsi emigrantas su savim. Laikai, tačiau, nebuvo lengvi. Atsidūrus toli nuo tėvynės, be globos, be kalbos ir be išteklių, teko imtis pirmo pakliuvusio darbo. Daugelis vyko "į laukus", į galias Argentinos

provincijas, kasti griovių, dirbti prie kelių ir geležinkelių tiesimo. Ilgos darbo valandos ir menkas atlyginimas nežadėjo šviesesnės ateities. Akyse stovėjo Buenos Aires su fabrikais ir lengvesnėmis sąlygomis pragyvenimui. Ir traukė vyrų į sostinę, uždarbiaudami iš dvaro į dvarą, žygiuodami šimtus kilometrų nesibaigiančiomis Argentinos lygumomis.

Skaudžiai visus palietė 1928-1931 metų bedarbė. Kai kurie palūžo, daugumas ištvėrė. Buenos Aires ir La Platos priemiesčiuose įsikūrė lietuviškos organizacijos, savišalpinės, kaip to reikalavo tų laikų kietos gyvenimo sąlygos. Vėliau išėjo ir keli laikraščiai. Trūko vadovų, žinių ir pasiruošimo kultūriniam veikimui. Tačiau darbe įgautas patyrimas palaipsniui užpildė spragas, — steigėsi chorai, vaidintojų būreliai, sporto rateliai.

Pradėję paprastais darbininkais, laikui bėgant, daug tautiečių leido-

LIETUVIŲ SUSIVIENIJIME Argentinoje. Sėdi vald. narys V. Januškevičius, AL Balso red. K. Norkus, Januškevičienė, Plesterninkienė ir Stukienė. Stovi: SLA kūrėjas ir jo garbės narys Pr. Stalioraitis, Pr. Baltakys, garbės narys G. Šimkūnas, scenos pionierius, pensininkas Alb. Plesterninkas, siuvyklos sav. G. Pacas, dviračių dirbt. sav. N. Katinas, SLA 3 sk. ilgametis sekr. St. Markuškis ir O. Rudėnienė.

A GROUP of members of the Lithuanian Alliance in Argentina.

si į savistovų darbą. Nemaža jų padarė žymią pažangą pramonės, prekybos ir amatų srityse. Ypač po II pas. karo sustiprėjo ir išaugo gan didelis skaičius lietuviškų įmonių.

Po 1945 metų naujai ateivių bangai pasiekus Argentinos pakrantes, žymiai pagyvėjo ir kolonijos visuomeninis gyvenimas. Susikūrė Bendruomenė, Meno Ansambelis, Skautų Draugovė, Sporto klubas. Buenos Aires priemiestyje Avellanedoje Tėvai Marionai įsteigė lietuvišką dvasinį ir kultūrinį židinį, kuris virto svarbiausiu kolonijos centru. Čia leidžiamas didelio formato ir kultūringai tvarkomas savaitraštis "Laikas", neseniai atšventęs savo dešimtmečio sukaktį.

Visos šios naujos pajėgos sėkmingai talkininkauja seniai veikiančiomis savišalpinėmis draugijomis - Buenos Aires "Lietuvių Centru", Lanus "Argentinos Lietuvių Susivienijimui", Berisso "Mindaugui" ir "Nemunui" (Iš senosios spaudos paminėtina "A. L. Balsas". R.).

Argentinos lietuvių kolonijos ekonominis stiprėjimas iki šiol nesulaukė tolydžio atspindžio organizaciniame gyvenime. Kuklūs ištekliai, palyginamai negausūs nariai, stabdė draugijų veiklą bei augimą, neleido pasiekti to išsiplėtojimo, kurio pasiekdavo ne vienas sumanesnis ir darbštesnis tautietis. Nepalankiai taip pat atsiliepė gana didelis organizacinis susismulkinimas. Dėl visų tų priežasčių ir nežiūrint geriausių norų ir vilčių, nei viena garsaus vardo senesnė ar naujesnė organizacija nesutraukė į savo eiles didesnio skaičiaus lietuvių.

Suprasdami gyvą reikalą išjudinti ir įjungti į bendrą darbą daugumą dar galutinai nenutautėjusių lietuvių, įvairių draugijų veikėjai ėmė ieškoti glaudesnio tarpusavio ryšio ir bendradarbiavimo. To pasekoje prieš porą metų gimė Argentinos Liet. Organizacijų ir Spaudos Taryba. Ji apjungia visas svarbesnes lietuviškas draugijas ir laikraščius. Darbas nelengvas, bet gera valia ir pastangos sustiprinti lietuviybės reikalus, reikia manyti, duos gerų vaisių.

Paskutiniaisiais metais Argentinos lietuvių kolonijoje kilo sveikas

susirūpinimas jaunąja karta, sparčiai nutautėjančia ir nutolstančia nuo lietuviško kamieno. Dedamos rimtos pastangos atrasti tinkamus būdus jaunimui išlaikyti savųjų tarpė. Lietuviško jaunimo būreliai, veikiančieji skautų, sporto ir meno sambūrių rėmuose, duoda vilčių ateičiai. Šiaip jau, kaip ir kituose kraštuose, Argentinos lietuvių jaunimas sėkmingai siekia aukštųjų mokslų, pasižymėdamas ir gabumais, ir darbu, ir laimėjimais.

Naujas sveikintinas reiškinys Argentinos lietuvių gyvenime tai glaudesnis bendravimas su Montevideo lietuvių kolonija, pasireiškiantis kol kas sporto ir meno srityse. Šios dvi lietuviškos bendruomenės ilgus metus gyveno beveik visiškai atskirtos "geležine siena", kuria Argentinoje siautusi diktatūra mėgino atremti "nepalankias" demokratiškas kraštų įtakas. Griuvus diktatūrai, subyrėjo ir La Platos upės vandenys skirianči nematoma siena.

Greitėjant susisiekimo priemonėm, trumpėjant nuotoliams tarp tolimųjų kraštų, ne vienas Argen-

Pijus Gudelevičius, Buenos Aires, "Laiko" straipsnių konkurse laimėjęs I premiją už str. "Lietuvių liaudies dainos".

P. Gudelevičius, first prize winner for his article "Lithuanian Folk Songs" in a contest sponsored by Argentina's Lith. newspaper "Laikas".

tinoj geriau įsikūręs tautietis ryžtasi aplankyti gimines ir pažįstamus JAV-se. Svečiai ir viešnios iš šiaurės Amerikos taip pat nereti ir mielai sutinkami. Iš tikro, kol Lietuva yra atskirta "geležine uždanga", JAV lietuvių kolonija Argentinos lietuviams yra savotiškai virtusi svarbiausiu mūsų tautos centru.

Buenos Aires lietuvių tarpe gilų įspūdį paliko Amerikos liet. krepšinio rinktinės apsilankymas šių metų liepos mėn. bėgyje. Lietuviškas nuoširdumas, maloni nuotaika ir aukštas sportinis lygis iš karto užkariavo visuomenės, o ypač jaunimo, palankumą. Apsilankymas plačiai nuskambėjo taip pat Argentinos spaudoje. Šis apsilankymas ir palikta dvasia ilgai paliks Buenos Aires lietuvių atmintyje.

Kitas ypatingo paminėjimo įvykis, tai lietuviško jaunimo tautinių šokių sambūrio pasirodymas tarp tautinėje meno šventėje, suruoštoje vienos iš žymiausių vietinės italų draugijos. Keliolikos sambūrių skaičiuje lietuvių jaunimas laimėjo antrą vietą ir gavo pirmąją premiją už drausmingumą ir susiklausymą. Gausi italų visuomenė buvo

Mindaugo dr-jos patalpos, Berisso, Argentina.
"Mindaugas" Society building in Berisso, Argentina.

Berisso kolonijos nariai su savo kapelionu kun. Margiu vieno motinos minėjimo metu.
Dabar kun. Margis MIC yra Rosario m. liet. parapijos klebonas.
LITHUANIANS of Berisso, Argentina, with their spiritual director, Rev. Margis.

K. RUNIMAS su žmona ir sūnum, kurie Argentinos liet. kolonijos kultūriniam gyvenimui atiduoda visas savo laisvas valandas. K. Runimas yra scenos vaidinimų autorius, režisierius ir vaidintojas, žmona Elena choristė ir vaidintoja, sūnus akordeonistas.

Neseniai K. ir E. Runimai susilaukė dukrelės Danutės; iki šiol Argentinos registracijos biuras neleidavo įrašyti liet. tautinių vardų; Runimai užvedė bylą ir laimėjo: Dana (Danutė) įrašyta į "leidžiamų vardų" gimusioms mergaitėms sąrašą.

K. RUNIMAS and his family, Buenos Aires, Argentina.

sužavėta lietuvių pasirodymu. Šio pažymėtino pasisekimo užtikrinimui daug darbo ir pasiaukojimo įdėjo skautų draugovės vadas St.

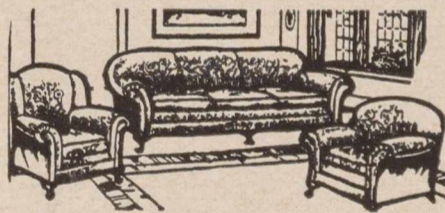
Babronis ir tautinių šokių vadovai — L. Petravičienė ir Z. Jaunius.

Leonardas Sruoga

Leonardas Sruoga, čia spausdinamo rašinio apie Argentinos lietuvius autorius.
L. Sruoga, author of the above printed article about Lithuanians in Argentina.

CHRISTMAS GREETING'S
from
**LITHUANIAN ROMAN CATHOLIC ALLIANCE
OF AMERICA**
A LEGAL RESERVE
FRATERNAL BENEFIT SOCIETY
Conducted solely for the benefit of its members and beneficiaries.
Incorporated January 6, 1906, Luzerne County, Pa.
Insurance certificates from \$500 to \$10,000.
Field Representatives Wanted.
71-73 So. Washington Street, Wilkes-Barre, Pennsylvania

*Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį.*

FURNITURE CENTER, Inc.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Vedėjas — J. LIEPONIS

Phone: VICTORY 2-4226 CHICAGO 8, ILL. 3222 S. Halsted St.

Kalėdų sveikinimų ir Naujų Metų linkėjimų siunčia

DISTRICT SAVINGS and LOAN ASS'N

3430 S. Halsted Street, Chicago, Ill.

CLiffside 4-0104

Joseph M. Mozeris,

SECRETARY & MANAGING OFFICER

SONETAI

VYTAUTAS MAČERNIS

P O E T A S

*Ateina Jis! Uždekite šviesas!
Tegu ugnį paskęsta rūmų salės!
Tegu dainas beprotiškai linksmas
Mergaitės kaip svajonės nerealios*

*Dainuoja dyvinai aukštai balsais
Apie menus, jų ritierius žavingus,
Kurie, praėjęs žingsniais išdidžiais,
Kolosais jūsų atminty sustingo!*

*Ateina Jis! Vienintelis Karalius —
Jo akyse regėtis dideli sapnai
Ir ateities pasaulio formos idealios.*

*Mergaitės, savo kūnais puoškite jam taką,
Nuo žvilgsnio jo pamišę sukitės linksmi,
Nes Jo širdis šiandien už milijardus plaka...*

1943. XII. 19.

S A P N A S

*Naktį sapno angelas prieina tyliai
Prie manęs, pabudina ir sako:
— Žvelk, už lango nuostabi nakties idilė —
Mėnesiena, žvaigždės, Paukščių Takas...*

*Nusimesk tą juodą liūdesio apsiaustą! —
Jis man duoda lengvą džiaugsmo skraistę,
Užkelia mane ant debesėlių plausto
Ir paleidžia plaukt per dangų skaistų...*

*Aš plaukiu erdvėm, dainuodamas linksmi
Grižtančio tėvynėn jūrininko dainą...
Uostas... Mylima manęs sutikt ateina...*

*Prie krantinės... Plazda vėjuje plaukai,
Dega akys... Ji visa džiaugsmu nušvitus —
Pabundu: žiemos paniūręs pilkas rytas.*

1944. I. 31.

MICHELANGELO DOVYDAS

*Viduramžių askezė paminta po kojų —
Aš antžmogis, dievų nebijantis Titanas!
Pažvelkite, kokia baisia jėga pulsuoja
Pasakiškai gražus ir lieknas kūnas mano.*

*Aš savo jėgomis ir laime itikėjęs,
Likimo kovoje nebūsiu nugalėtas.
Bus pavergti dangūs ir vandenys platieji,
Jei žemėj man kada per maža liktų vietos.*

*Aš savo žvilgsniu egzaltuotu, įsakmiu
Herojiškąjį žmogų ateity regiu:
Jis laisvas išdidus viršum pasaulio stovi.*

*Ir nenumaldomos kūrybos pavergtoji
Gamta, kaip jo garbės nemirštančios šventovė,
Jį vieną garbina suklupusi prie kojų.*

1943. XII. 3.

VYTAUTAS MAČERNIS, poetas, tragiškai žuvęs 1944 m. Lietuvoje.
V. MAČERNIS, poet, 1920-1944.

Dail. T. Valiaus piešinys

Vytautas Mačernis, gimęs 1920 birželio 6 Šarnelės kaime prie žemaičių Kalvarijos, tragiškai žuvęs 1944 spalio 7, bolševikams užimant žemaičių Kalvariją, yra vienas žymiausių savo kartos (Bradūno, Niliūno, Nagio) poetų, naujos poezijos pradininkų. Jis vienas iš pirmųjų išsiveržė iš formalistinės poezijos ir prakalbėjo savais žodžiais ir mintimis, skleisdamas žmogaus gilų ryšį su tėviške, su žeme, rodydamas žmogaus tragiką buityje. Mačernio poezija yra ieškojimas prasmės. Poetas liūsta dėl sunkios kasdienybės, liūsta, kad žemėje klajoja paukščiai, mesdami mirties šešėlį, kad visa, kas gražu, turi sudužti. Tik pergalėjęs liūdesį, jis regi kelius į šviesesnį pasaulį.

Mačernis gyvas būdamas neišleido nė vienos knygos. Parašė "Vizijas" savo stambiausią ir gražiausią veikalą, ir Metų sonetus, kurių pilnai neišbaigė. Prieš kiek laiko Romoje išleista Vizijos ir atskirų sonetų pluoštas. Šiomet, minint 15 metų mirties sukaktį, išleidžiama K. Bradūno suredaugoti visi Mačernio raštai. (P. J.)

BŪK, GYVENIME!

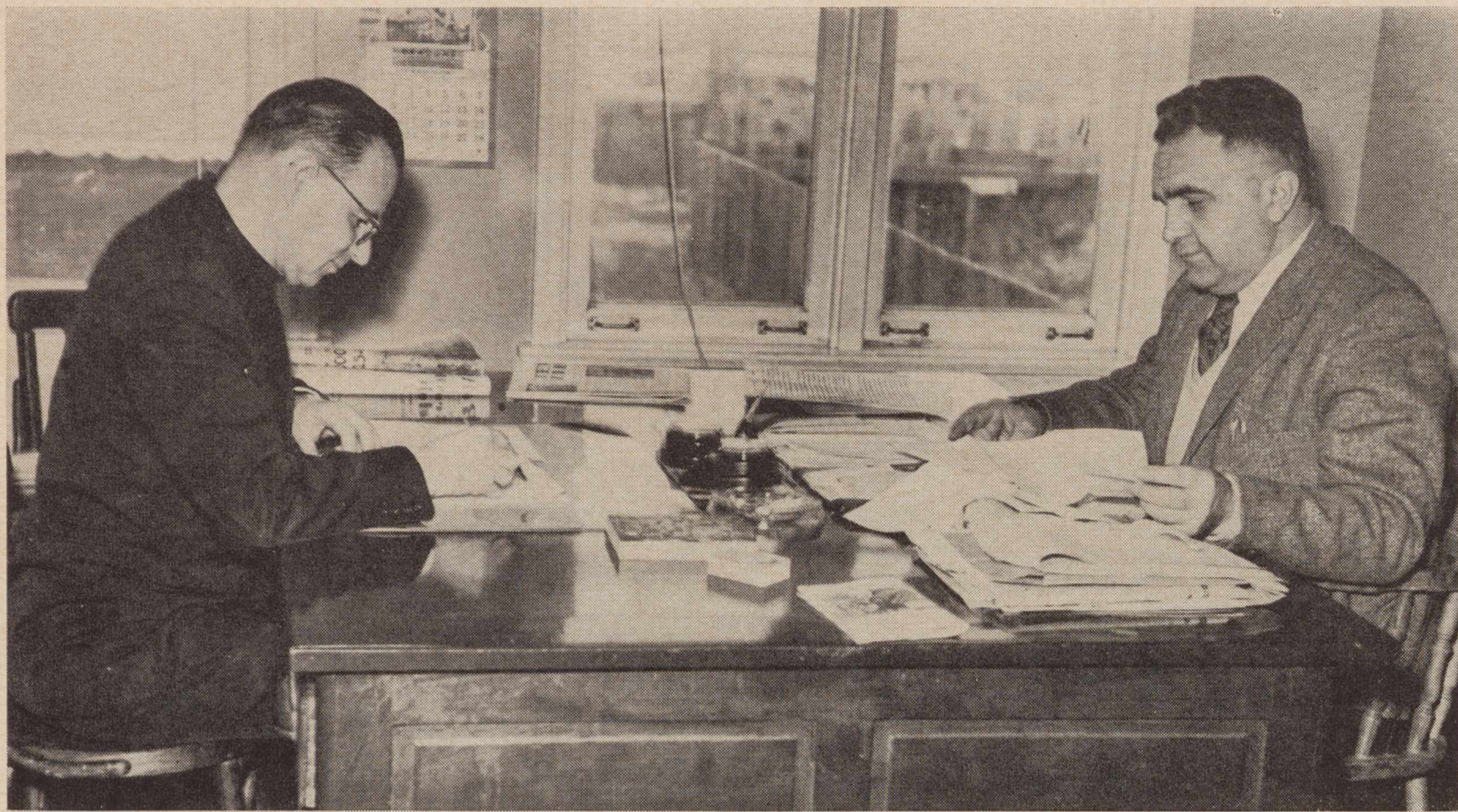
*Būk, gyvenime, man neteisingas,
Būk versmė patyrimų karčių
Ir sunkių pralaimėjimų ringas,
Iš kurio grįščiau pilnas žaizdų, —*

*Bet būk didelis ir vienkartinis,
Pažymėtas didžiųjų kančių,
Skausmo platumos — mano tėvynė,
Jas išplėsk begalybėn, meldžiu.*

*Sūkury nuolatinės kovos
Niekada palankiai nešypsoki
Ir nuo laimės laikyki atokiai.*

*Man neduoki draugų, mylimos,
Švelnumu jie mane pražudys!
Mirsiu aš, mirs kovos troškulys!*

1944. II. 10.

"TĒVIŠKĒS ŽIBURIŲ" REDAKTORIAI prie darbo stalo: iš dešinės — Dr. A. Šapoka ir Dr. P. Gaida.
 Visos "TŽ" foto J Dvilaičio
 EDITORS of "Tėviškės Žiburiai", (The Lights of Homeland) Lithuanian weekly in Canada.

,TĒVIŠKĒS ŽIBURIŲ' DEŠIMTMETIS

Pokalbis su TŽ red. dr. Adolfu Šapoka

Torontas — lietuvių spaudos centras Kanadoje

Kanados lietuviškoji bendruomenė nesena ir nepergausi. Lietuviai pradėjo Kanadon imigruoti apie 1900 m. ir ne iš Lietuvos, bet persikeldami daugiausia iš Škotijos. Gyventojų surašymuose jie tebuvo pradėta žymėti tik nuo 1921 m., kada jų užrašyta vos 1970. Po 10 metų lietuvių užrašyta jau 5.876, o 1941 m. 7.789.

Po pastorojo karo, imigracijos ministerijos duomenimis, liet. atvyko apie 12.000, tad dabar turėtų būti per 20.000, nors 1951 m. surašyme užrašyta vos 16.224. Integritijos iki pat pastarosios ateivių bangos buvo labai maža. Taip pat ir lietuvių su akštuojų mokslu.

Čionykščiai lietuviai naudojami

spauda iš JAV-bių. Tačiau ilgainiui imta ir sava spauda rūpintis. 1929 Toronte entuziastų grupelė pradėjo leisti pirmą laikraštį "Kanados Lietuvių". (Jo tepasirodė vos 8 numeriai.). 1931 išėjo antras — "Darbininkų žodis" — šis netrukus sukomunistėjo ir, pekeitęs vardą į "Liaudies Balsą", ir dabar tebeina, garbindamas komunistinį rojų.

1940, kai Lietuvą okupavo rusai, torontiečių iniciatyva išikūtė visos patriotines grupes bei organizacijas apjungusi Kanados Liet. Taryba, kuri 1941 pradėjo leisti rotatorium spausd. "Nepriklausomą Lietuvą", kuri, perkelta į Montrealį, 1948 m. gale virto savaitraščiu; jį, J. Kardelio energingai redaguojama, drąsiai gina lietuviškus reikalus ir turi pasisekimą.

Jeį neskaityti "Kanados Lietuvių Sąjungos biuletenio", ketvirtas Ka-

nados liet. lankraštis yra "Tėviškės žiburiai"

Vėliau atsirado dar keli žurnalų pobūdžio laikraščiai: "Skautų Aidas" (1949), evangelikų "Mūsų dienos" (pradėję 1951, bet neištesėję), "Moteris" (nuo 1955 m. ir dabar tebeinanti) ir pora humoro neperiodiškai pasirodančių leidinių — Wellande "Pelėda" ir Montrealyje ėjusi ir nutilusi "Vėpla".

"Tėviškės žiburių" Nr. 1 išėjo 1949 m. Kalėdoms, gruodžio 24 d. data. Taigi, per šias Kalėdas savaitraščiu sueina lygiai 10 metų.

"T. ž." išeina kas savaitę 8 ir 10, o kartais 12 didelių puslapių. Jis plačiai aprašo Kanados lietuvių visuomeninį, kultūrinį ir religinį gyvenimą, dėdamas kronikos žinių iš viso pasaulio. Jų skiltyse uoliai ir gausiai keliami aktualieji ir opieji laisvojo pasaulio ir pavergtos tėvynės reikalai. Kartu plačiai žvelgiama į pasaulio politiką. "TŽ" išlaiko rimtą toną ir ramią pusiausvyrą.

"TŽ" dešimtmečio proga mūsų red. atstovas kreipėsi į vyr. red. dr. A. Šapoką su keletu klausimų, į kuriuos šis žymus mūsų istorikas, virtęs žurnalistu, mielai atsakė.

Kairėje — Ant. Saulius, TŽ administratorius darbo metu. Dešinėje — KLKK Dr.-jos š. m. valdyba ir TŽ red. posėdžiauja. Iš kairės: Andrulis, kun. dr. J. Gutas, dr. A. Šapoka, dr. Š. Čepas, V. Aušrotas, T. Barius OFM, inž. J. Jesinevičius, Vl. Sonda.
 Publishers of TŽ — Lithuanian R. C. Cultural Society of Canada.

—Kas iššaukė "Tėviškės žiburių" pasirodymą?

—Kodėl klausiate, suprantu. Palyginus negausiai Kanados lietuviškai bendruomenei, kurios dalis, be to, išipainiojusi į maskvines pinkles, gal būtų užtekę ir vieno laikraščio. Jau prieš metus pasirodęs savaitraštis "N. L." buvo nutolęs nuo jo kūrėjų skirto uždavinio, patekęs į siauros grupelės rankas ir kitokių minčių neįsileido. Atsirado žmonių, kurie nusprendė sukurti atskirą laikraštį. Jo mintis kilo 1949 m. vasarą Toronte. Ją įvykdyti ryžosi grupė katalikų intelektualų, kurie spalio mėn. Kunigų Vienybės suvažiavime gavo Kanados lietuvių kunigų pritarimą ir, įsteigę Kanados Liet. Katalikų kultūros Dr.-ją (ji ir iki šiol tebėra "TŽ" leidėjas), iš planų perėjo prie vykdymo. Aš buvau pakviestas iš Montrealio atvykti į Torontą laikraščio redaguoti. Tokia trumpa "TŽ" istorija.

—Ar Jūsų laikraštis skiriamas tik Kanados lietuviams ar ir kitur skaitomas?

—Pirmiausias jo uždavinys tarnauti Kanados lietuviams, tačiau jis stengiasi gilintis į visas lietuviškas šio meto problemas, dėl to yra skaitomas ir toli už Kanados ribų.

—Ar lietuviškoji spauda Kanadoje turi kokių nors sunkumų iš valdžios pusės?

—Visai jokių. Nereikia jokio leidimo prašyti. Kiekvienas čia gali leisti betkokį laikraštį ir betkokia kalba. Policijos organai žiūri tik, kad laikraščio priedangoje nebūtų vykdomas koks žmonių apgaudinėjimas.

—Kokiais principais yra paremtas "Tėviškės žiburių" kelias?

—Lietuviai svetimame krašte gali išlikti ir puoselėti savąją kultūrą tik susibūrę į savą bendruomenę, gyvenančią tais pačiais principais, saugančią tą patį gyvenimo būdą, tuos pačius papročius bei tradicijas, kuriomis gyveno tėvynėje, kurias tauta susiformavo savo amžių keliuose; dėl to laikraščiu ir buvo skiriamas uždavinys stovėti tų principų sargyboje, kartu remiant krašto išsilaisvinimo pastangas bei rūpintis išeivių visuomenės reikalais. Buvo užakcentuotas saugojimas visų katalikiškų bei religi-

nio gyvenimo principų. Bet laikraštis noriai patarnauja ir evangelikams, besirūpinantiems savo religiniais reikalais, ir taip pat visokioms visuomeninėms organizacijoms bei srovėms, kurių veikla nesikerta su pagrindiniais laikraščio principais. Įvairioms nuomonėms leidžiama pasisakyti diskusijų būdu.

—O kaip yra su techniškais finansiniais laikr. leidimo reikalais?

—Iš pradžių buvo sunkumų; pirmieji administratoriai dirbo be atlyginimo. Bet, ačiū Dievui ir geriems žmonėms, pamažu sustiprėjome. Iš pradžių spausdinom svetimoj spaustuvėj, po metų suorganizuota spaudos bendrovė "žiburiai" įkūrė savą spaustuvę, kuri dabar be "TŽ" spausdina "Moterį", surenka "Skautų Aidą", spausdina knygas, ypač vadovėlius.

—Idomu būtų išgirsti apie laikraščio kūrėjus ir artimuosius?

—Tai jau labai platus klausimas. Jų buvo visa eilė, o talkininkų dar daugiau. Paminėsiu nebent tik tuos, kurie su tuo darbu buvo susirišę formaliai. Pirmiausia tai pirmoji KLKKDr-jos valdyba: pirm. B. Sakalauskas-Sakalas, vicepirm. trys klebonai — Montrealio kun. J. Bobinas, Toronto kun. P. Ažubalis (abiejose kolonijose tada tebuvo po vieną parapiją) ir Hamiltono kun. dr. J. Tadaraukas; toliau valdybos nariai, kun. dr. J. Gutauskas, piniginiams reikalais rūpinęsis V. Užupis ir platinimą bei ekspediciją tvarkęs inž. dr. A. Juozapavičius. Spaudos b-vės ir spaustuvės organizavimo našta išnešė A. Rinkūnas, talkinamas St. Dargio bei kt.

Norėčiau dar suminėti visą eilę redakcijos bei adm-jos talkininkų, bet, bijau, LD žurnale, tai užimtų per daug vietos; ypač jei dar norėčiau suminėti eilę labai uolių bendradarbių, kurie be jokio honoraro talkino ir talkina. Čia visiems išvardintiems ir neišvardintiems norėčiau pasakyti a č i ū — "TŽ" yra pasišventėlių entuziastų vaisius.

ŠERMUKŠNIO UOGOS

Pabaiga iš 8 psl.

—Tu man įsakysi, kur aš turiu grįžt, piemengaly! Jei nori pasirodyt dideliu kavalierium, vežiok panas nuosavu arkliu.

—O kieno gi arkliu aš vežioju?

—Mano.

Rimas žinojo, kad girtam daug atleidžiama, bet šitokio įžeidimo jį išdidi širdis nebegalėjo atleisti. Pats nepamatė, kaip tvojo botagu rudaplaukiui per pečius.

Kas paskui buvo - Rimas nebeatsiminė. Tik juto, kaip linksta žemė po kojomis, kai jis mėgino nuo pusnies atsikelti. Sugniaužęs kumščius ir kerštu užvirusia širdim, Rimas artimosi prie rudaplaukio. Ir tiktai būdamas visiškai arti savo priešo, jis išgirdo pažįstamą žvengimą. Rimas pakėlė akis ir — sustingo. Rimo bėris turėjo kaktoje didelę baltą žvaigždę, o šito, kuriuo jis važiuo su Birute, kakta buvo ištiesai bėra. Žvengė tasai, ant kurio bernas sėdėjo apsižergęs.

Muštis nebebuvo prasmės. Rudaplaukis, laikydamas vadeles rankose, stovėjo išdidus kaip Napole-

TŽ DEŠIMTMEČIO baliuje: iš kairės dr. Šapoka, G. Meiliuvienė, A. Šapokienė, J. Matulionis ir J. Kralikauskai.

AT THE LIGHTS of HOMELAND 10th anniversary ball, Toronto, Ont. Canada.

DALIS SVEČIŲ TŽ dešimtmečio koncerto metu. / Guests at the TŽ anniversary concert.

onas, o važyje sėdėjo suglumusi, mėnesienos apšviesta Rimo pamer-gė — viena iš nedaugelio meninių stebuklų, apie kuriuos jis buvo tiek daug prisiskaitęs knygose.

Rimas nusisuko nuo jų ir lėtu žingsniu pasuko tolyn į laukus. Iš karto ėjo nudelbęs akis, paskui truputį pakėlė galvą. Viskas stingo nuo šalčio. Jo ausis pasiekė Birutės ir rudaplaukio balsai.

—Gal manai, kad jis tyčia sukeitė?

—Tyčia ar netyčia, bet sukeitė. Pati matai.

Paskui laukuose vėl pasidarė neišpasakytai tylu. Rimas ėjo ir ėjo tolyn, nejausdamas nei šalčio, nei sniego po kojomis. Tokia sunkia širdim kadaise poetas turėjo eit į dvikovą. Rimas jau regėjo sniege išmintas galias pėdas — pėdas poeto ir sekundantų. Ties išsikerojusiu ėgliu styrėjo numestas puštalietas, o prie šermukšnio sniegas raudonavo nuo pritaškymo kraujo. Kraujo? Kieno kraujo? Poeto, kurį nušovė mylimosios vyras?

Šilta ir drėgna vėjo srovė pusterėjo į ausį. Kažkas baksterėjo į nugarą. Rimas atsisuko ir vos neaikterėjo, susidurdamas su bėrio

snukiu — jo bėrio, su žvaigžde kaktoje ir apšerkšnėjusiais karčiais. Šalimais stovėjo Birutė, laikydama pavadį.

—Supyko, kad negrįžau su juo. — Birutė kalbėjo taip ramiai, lyg niekur nieko nebūtų atsitikę. — Pasigeria, tai iš galvos kraustos. Blai-vus būdamas taip nedarytų.

—Bet kaip aš galėjau... Nors arklidėje ir buvo tamsu...

—Visko atsitinka per vestuves. Daugiau nuotykių, ilgiau žmonės jas atsimena.

Galėjai sakt, ką nori, bet Birutė buvo pati šauniausia iš visų mergaičių, kokias tik Rimui kada teko sutikti. Moteris, dėl kurios kurios šimtai poetų galėtų kautis ir mirti. Ir nesigailėt, kad miršta.

—Bet ko jis taip prikibo prie tavęs? — murmėjo Rimas. — Ko jis nori iš tavęs?

—Gal kartais įsimylėjo, — atsakė Birutė abejingai. — Gal norėtų per visas vestuves šokti su manim. Kas jus ten, vyrus, supaisys.

Valandėlei abu nutilo. Birutė žiūrėjo į Rimą, Rimas — į Birutę, ir staiga jam dingterėjo mintis, kad kitos tokios nakties, tokios neišpasakytai laimingos ir šviesios, jis

nebematys visą gyvenimą. Bet iš kur čia tiek kraujo? Ar jis pats buvo sužeistas?

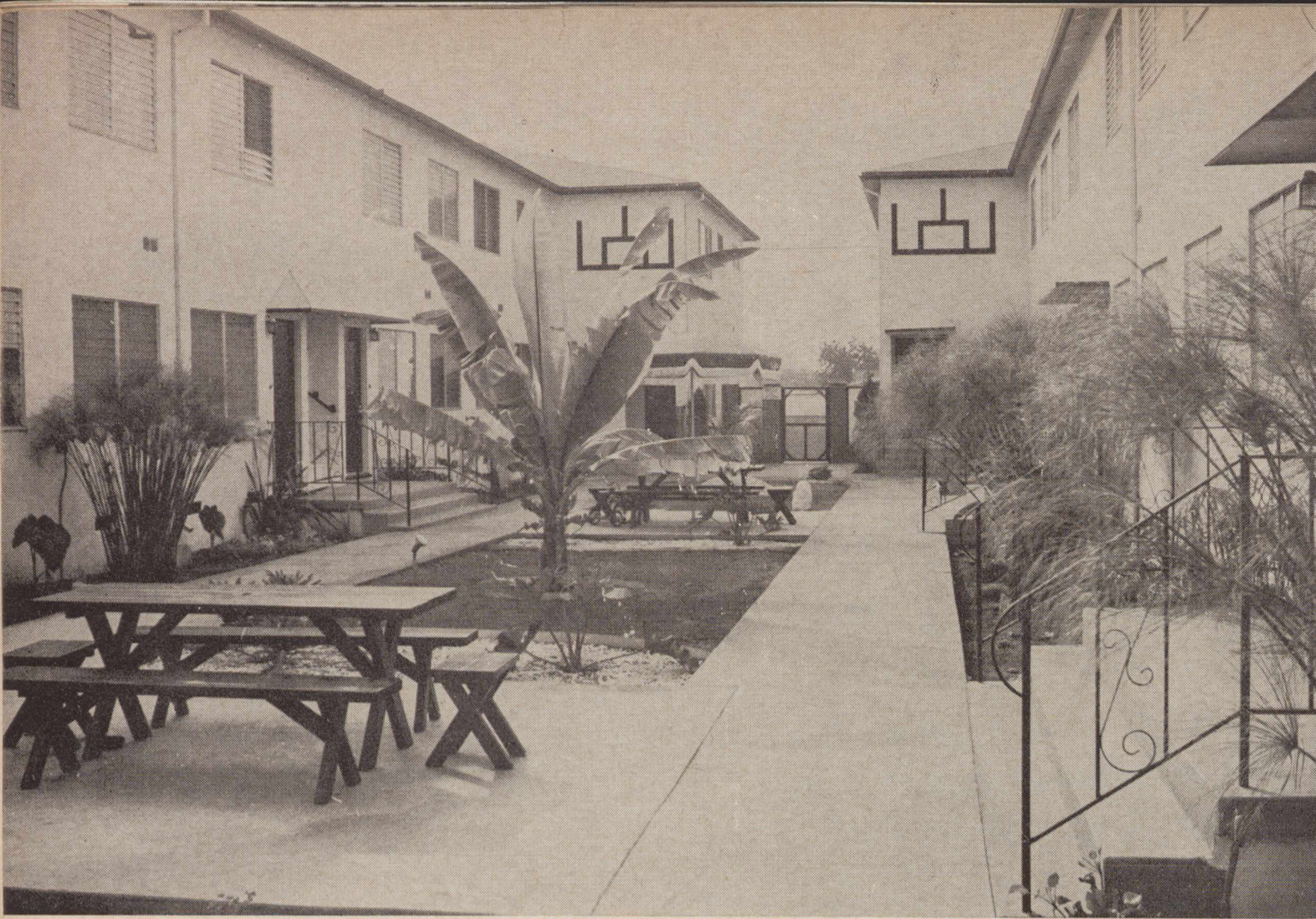
Rimas pasilenkė ir pasisėmė saują raudono sniego. Ne, tai ne kraujas. Tai būta šermukšnio uogų, kurių belesdami paukščiai taip tirštai aplink medį pritaškė.

KNYGOS

Vaclovo Biržiškos straipsnių rinkinį iš Lietuvos kultūros istorijos "Praeities pabirus" prenumeratos būdu leidžia "Karys", (916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.). Užsisakant iš anksto — \$5.50 (vėliau bus pardavinėjama po \$6.50). Galima užsisakyti ir iš anksto tik pasižadant arba dalį pinigų įmokant.

Knyga bus tarp 300-400 psl., iliustruota. Knygon sudėta V. Biržiškos straipsniai iš Lietuvos istorijos, lietuviškos knygos kovų su maskoliais, apie buvusias įvairiais laikais laikinąsias Lietuvos vyriausybes, apie žemaitį, kurs prieš 100 metų lėktuvu skrido ir kt.

Lietuvių Sporto dešimtmetis Š. Amerikoje (1949-1959). Red. Edv. Šulaitis. Iliustruota. 60 psl.

GEDIMINO STULPAI prie V. ir V. Kazlauskų didžiulių namų Los Angeles, Calif. iš tolo atkreipia praeivio akį, bylodami, jog tų namų šeimininkai yra lietuviai.

Namuose yra 26 vieno ir dviejų miegamųjų butai nuo 85 dol. nuomos mėnesiui. Kitoj gatvės pusėj — garsusis arklų lenktynių stadionas.

"COLUMNS of GEDIMINAS" Lithuanian emblem at the apartment house of Mr. V. Kazlauskas, Inglewood, Calif.

PRADĖJAU NUO DOLERIO...

Pokalbis su Vincu Kazlausku, Los Angeles LRK Federacijos pirmininku aktualiaisiais vietos lietuvių gyvenimo ir veiklos klausimais ir asmeniškais patyrimais

Los Angeles lietuvių kolonija, kaip ir pats miestas, be abejo, yra labiausiai auganti kolonija visose JAV-se. Visus traukia į šį "vakarų laukinį" kraštą puikios gamtos sąlygos — amžina vasara — ir darbo galimybės, kurios reikia laikyti jei ne pirmaujančiom, tai vienom iš geriausių. Taigi, pensininkai ir šiaip senesnio amžiaus žmonės į čia važiuoja, tikėdamiesi mažiau kentėti nuo visokių padagrų, o jaunieji — gauti gero darbo nepaprastai augančioje industrijoje. Taip ir yra. Ypač čia gerai tarpsta įvairių techniškiųjų profesijų išmanytojai — inžinieriai, braižytojai...

Gausėjant kolonijai, auga, įvairėja, kristalizuoja ir diferencijuojasi ir jos gyvenimas. Buvo laikas, kada liet. katalikų parapija buvo visų lietuvių visokio — religinio, kultūrinio, visuomeninio, draugijinio — gyvenimo centras. Visi išsitemko. Tiesa, kolonijai augant, parapija irgi neatsiliko — augo ir ji, ir labai sparčiu tempu: bažnyčia, salė, mokykla, klebonija, "vienuolynas" — bendromis parapijiečių ir paskirų asmenų stambesnėmis aukomis išaugo į didelį turta. Mokykla ir "vienuolynas" (seselių mokytojų gyvenamieji namai) nors ir nedideli, bet savam reikalui pakako. Atvykusieji iš Rytinių valstijų grožisi pakilia lietuviška nuotaka bažnyčioje, kur lietuviški pamokslai sakomi taisyklinga lietuvių kalba, per pamaldas skamba lietuviškos giesmės (vargonininko komozitoriaus Budriūno nuopelnas)

o "ant šventoriaus" po pamaldų tikras "lietuviškas jomarkas"... — čia ir lietuviškos knygos platinamos, čia Balfo aukų rinkėjų stalelis, čia didesnė ar mažesnė parapijos salės patalpose susirinkimai, minėjimai, posėdžiai... Kas sekmadienį pamatys mažiausią po vieną, o dažnai kelias naujas šeimas iš vidurio, rytų, Kanados, Pietų Amerikos ar Australijos. "Australiečiams" Los Angeles pakeliui. Neretas čia ir palieka.

Žmonės domisi Kalifornija, o ypač Los Angeles gyvenimu. Teiraujasi. Klausinėja informacijų, faktų.

LD redakcija nesima informacijos biuro pareigų, bet norėdama nors kiek patenkinti skaitytojų žingeidumą, pareigą pavedė savo red. atstovui. Jūsų plunksnos tarnas iš daugelio organizacijų pirmininkų ir vadovų užkalbino Vincą Kazlą-Kazlauską, kuris, atrodo, bus vienas iš kompetingiausių atsakyti į daugelį rūpimų klausimų. Jis aktyviai dalyvauja kolonijos bendruomenės organizaciniame veikime ne tik priklausydamas eilei organizacijų bei draugijų, būdamas stambaus vieneto — Katalikų Federacijos — pirmininkas (jau bene 10 metų!), bet ir vienas iš geriausiai įsikūrusių lietuvių.

Lietuvoje buvęs advokatu, šio karo pasėkoje atsidūręs švedijoje ir tik prieš 12 metų atsikėlęs į JAV, tiesiai į Kalforniją, Vincas Kaz-

auskas ilgai nesnaudė, o, kaip sakoma, griebė "briedį už ragų", ir, išlipęs iš laivo su tuščia kišene, šiandieną yra kelių šimtų tūkstančių vertės apartamentų savininkas, niekur kitur nedirba, o tik savo namuose menadžeriauja. Kas svarbiausia, — Kazlausko garbei ir kitų nustebimui reikia pasakyti, — kad jis nedrebėjo dėl cento kaip skrudžas, uoliai aukojo ir aukoja parapijai, Altui, Balfui, Vasario 16 gimnazijai ir kt. visuomeniniams lietuviškiems reikalams; toli nuo parapijos gyvendamas, beveik kas sekmadienį atvyksta į lietuviškas pamaldas, o neretai pakeliui paveža ir prof. Mykolą Biržišką. Gražu veizdėti, kai bažnyčioje profesorius ir jo mokinys, dabar abu baltut baltutėliai, šviečia kartu vidurinėje "lomkoje", stambusis gausiai berdamas maldas iš mažytės, vos tarp pirštų sugraibomos maldaknygėlės (matyt, kun. Ylos), gi kartais bosu pritardamas chorui, o mažasis kukliai ir tyliai įsigilinęs į milžinišką Aukso Altorių ar Didįjį Ramybės Šaltinį...

VINCAS ir VALERIJA KAZLAUSKAI (I iš dešinės ir II iš kairės) su svečiais savo bute. Vidury prof. Mykolas Biržiška.

Mr. and Mrs. V. Kazlauskas and guests in their apartment.

šventoriuje Kazlauską ir užklausa:

—Sakykite, kolega,— kreipiausi į iš universiteto laikų pažįstamą Vincentą, — kaip čia suderinti, kad Jūs toks uolus ir pareigingas parapijonis patekote į sąrašą vadinamų "sukilėlių", kurie kai kieno akimis žiūrint, eina ir prieš kleboną, ir prieš vyskupą, ergo, ir prieš Bažnyčią šventą?.. Kas čia darosi su lietuviškos parapijos reikalais ir kas čia kaltas?

—Malonus bičiuli, šiuo klausimu pataikei tiesiog man į širdį. Ką gi turiu atsakyti? Beje, į "blogųjų" sąrašą labai lengva patekti, bet, matai, kas vieno akimis geras, tas kito — blogas. Parapijos lietuviškumas gali nerūpėti tik tam, kam iš viso nerūpi parapijos reikalai. Kaltininkų ieškoti gal nereiktų. Tačiau susidariusi situacija iššaukė Los Angeles katalikų visuomenės susirūpinimą ir tam tikrą akciją, siekiančią lietuvių teises parapijoje užtikrinti tolimesnei ateičiai. Šiam klausimui aiškinti sudarėme komitetą iš katalikų veikėjų. Dirbame ne reklamai. Tikimės gerų rezultatų.

—Pereinant prie kito klausimo, būtų įdomu išgirsti Jūsų nuomonę dėl Los Angeles lietuvių užsimojimo įsigyti Lietuvių Namus, ir net ne vienus, o dvejus?

—Dėl dviejų namų, tai aišku, jei jie kada išdygs, bus abeji menki ir turės daug finansinių sunkumų. Pastangos abiejų namų organizatorių girtinos. Lietuvių Namai, kur būtų ir salė susirinkimams, iškilinėms, kambariai posėdžiams, atskiroms organizacijoms, sportui — būtinai Los Angelėje kaip yra ir kt. didesniuose miestuose, jei norima, kad lietuviška veikla ne dustų, bet augtų ir stiprėtų.

—Ačiū, — tariau. — Dėl Lietuvių Namų niekas neabejos, tik ar pajėgs tokia nepergausiausia, ir dar susiskaldžiusi, kolonija įsigyti?

—Ar pajėgs? — O ar kilo toks klausimas, kai pradėjome kurt parapiją ir jos namus? Lietuvių Namų reikalas yra ne vien parapijos narių, bet visos kolonijos reikalas. Ir ne vien paprastas kolonijos, bet stačiai tautinis reikalas. Kas asme-

Sveikiname

savo draugus-es

ŠVENČIŲ PROGA

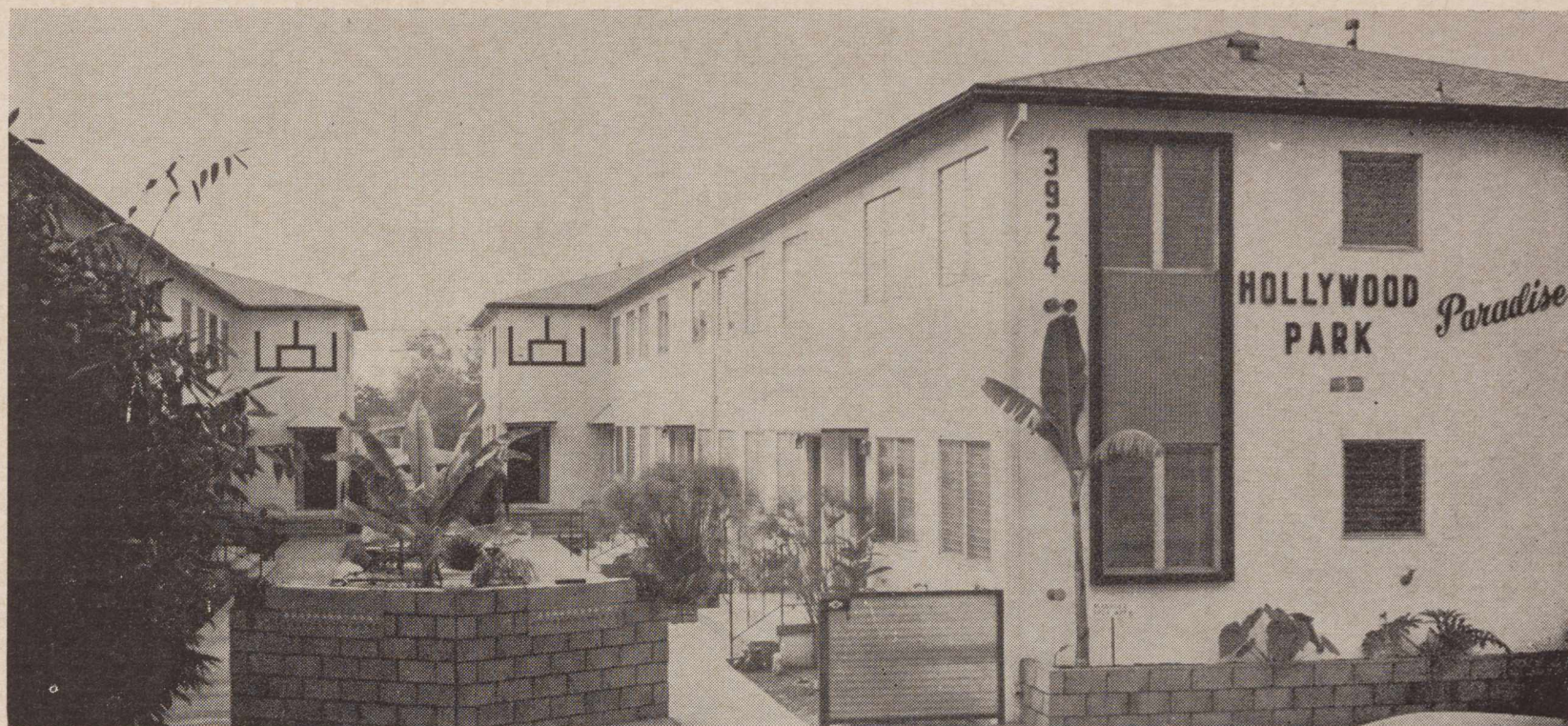
iš saulėtosios Kalifornijos

Vincas ir Valerija

Kazlauskai

3924 West Century Boulevard,

Inglewood, California

niškai nori turėti namus, tas neklausinėja, ar įstengs išlaikyti, ar nenustos darbo ir pn., bet perka ar stato. Kas nori, kad lietuviška kolonijos bendruomenė gyvuotų, tas prisideda prie Lietuvių Namų.

—Na, žinoma, kolega kalbate iš praktikos. Ir aš tam tikiu. Bet, matote, yra skirtumo tarp asmeniškų užsimojimų ir tarp visuomeniškų. Žinau, kad čia yra nemažai stipriai įsikūrusių tautiečių, bet gal jie pradėjo ne nuo dolero, — jie atvažiavo iš rytinių kolonijų jau ten gerokai susitaupe ir čia tik investavo į dar didesnius kapitalus. Ne kitaip, manau, ir Vincas būsite padaręs?

—Aš, atvirksčiai, pradėjau nuo dolerio... Pradžią, kaip ir visiems, buvo be galo sunki. Pirmiausia pradėjau kaip indų plovėjas, o vėliau dirbau universiteto sargu. Pagaliau stojau į biznį, laikiau "parking lotą" studentams. Pastaruosius 7 metus išdirbau kaip maisto išvežiotojas. Darbas buvo labai sunkus. Bet pelningas. Dirbdamas 14 val.

į dieną be jokių atostogų, susitaučiau gerą pradžią šiam bizniui. Be to, su savo bosu užpirkome didžiulį sklypą, kurio vertė per penkerius metus pašoko penkeriopa.

Turimus 26 butų namus pigiai pavyko pasistatydinti, kadangi nupirkau rėmus nukėlimui, tuo būdu sutaupydamas apie \$40.000.

—Bet juk viso įmokėjimo užsidirbti bei susitauptyti vargu ar įmanoma? Ar neišlošėt kokios sumos loterijoje?

—O taip. Gerai sakot: "loterijoje". Ir išlošiau ir ne. Nes, matai, bet koks biznis, bet koks bandymas šio ar to pasiekti nemažai turi savyje rizikos, ir tam tikru atžvilgiu jau yra "loterija": yra šansų ir išlošti ir pralošti...

—Jūs užsidirbote sau geras atostogas. Kaip gyvena ir kuo verčiasi daugiausia Los Angeles lietuviai? Ar yra įsikibusių į biznį? Kokios perspektyvos naujai atvykstantiems?

—Lietuviai yra gabūs ir darbštūs, bet prie biznio labai baukštūs. Turime biznierių, ir kiek man žinoma, visi verčiasi neblogai. Visiems turėtų būti aišku, kad "iš darbo nebūsi bagotas, o tik tai kuprotas". Šalies konjunktūra bizniui labai palanki. Šis Amerikos pakraštys labai augantis. Yra visokių galimybių labai geram santaupų investavimui.

—Kaip lietuviybės klausimas šioje tolumoje nuo visokių "centrų" vietovėje? Ar nedaugiau pavojų čia nutautėti ir kaip laikosi tuo atžvilgiu jaunimas?

—Jaunimo yra ir vis daugiau pribūva; jis laikosi ir savo organizacijose veikia gražiai. Pavojai visur tie patys. Mūsų, vyresniųjų, pareiga jaunimui padėti ir nepalikti jo vieno. Gerai veikia šeštadieninė lituanistikos mokykla, bet, atrodo, kad reiktų ir aukštesniųjų lituanistikos kursų.

—O gale šiek tiek geografijos ir politikos: kaip smogas, ar Jums nekenkia?

—Su smogu vargo turime, bet kas gyvena arčiau Pacifiko, beveik jo ir nejaučia. Apskritai, čia, kaip žinote, oras gana įvairus, nes miestas su priemiesčiais labai išsiplėtęs, ir yra visko— ir karšto, ir vėsios oro. Naktys beveik visada vėsios, pasilsėti galima, nes iš viso nekankina drėgmė.

—Daug kas baidosi žemės drebinimo — ar nėra to pavojaus?

—Kas gali pasakyti, kada ir kur ims žemė drebėti? Atominės bombos pavojus dabar realiausias. Mažų padrebėjimų, sako, pasitaiko dažnai, bet mes apie juos tik iš laikraščių sužinome, ir tai —ne iš vietinių, o iš čikagiškių. Per mano 12 išgyventų metų tik vienas didesnis vietos žemės drebėjimas buvo.

—Ar domitės politika?

—Domiuos, tai mano hobby.

—Na, gerai, — kaip Jums atrodo, kur veda paskutiniai Vakarų valstybių tūpčiojimai ir linkčiojimai komunistams?

—Vakariečiai eina su velniu oboliauti. Žinoma, gali palikti be maišo ir be obuolių.

—Ką jūs galvojate dėl mūsų veiksmų veiklos ir vaidų?

—Kur medį kerta, ten skiedros

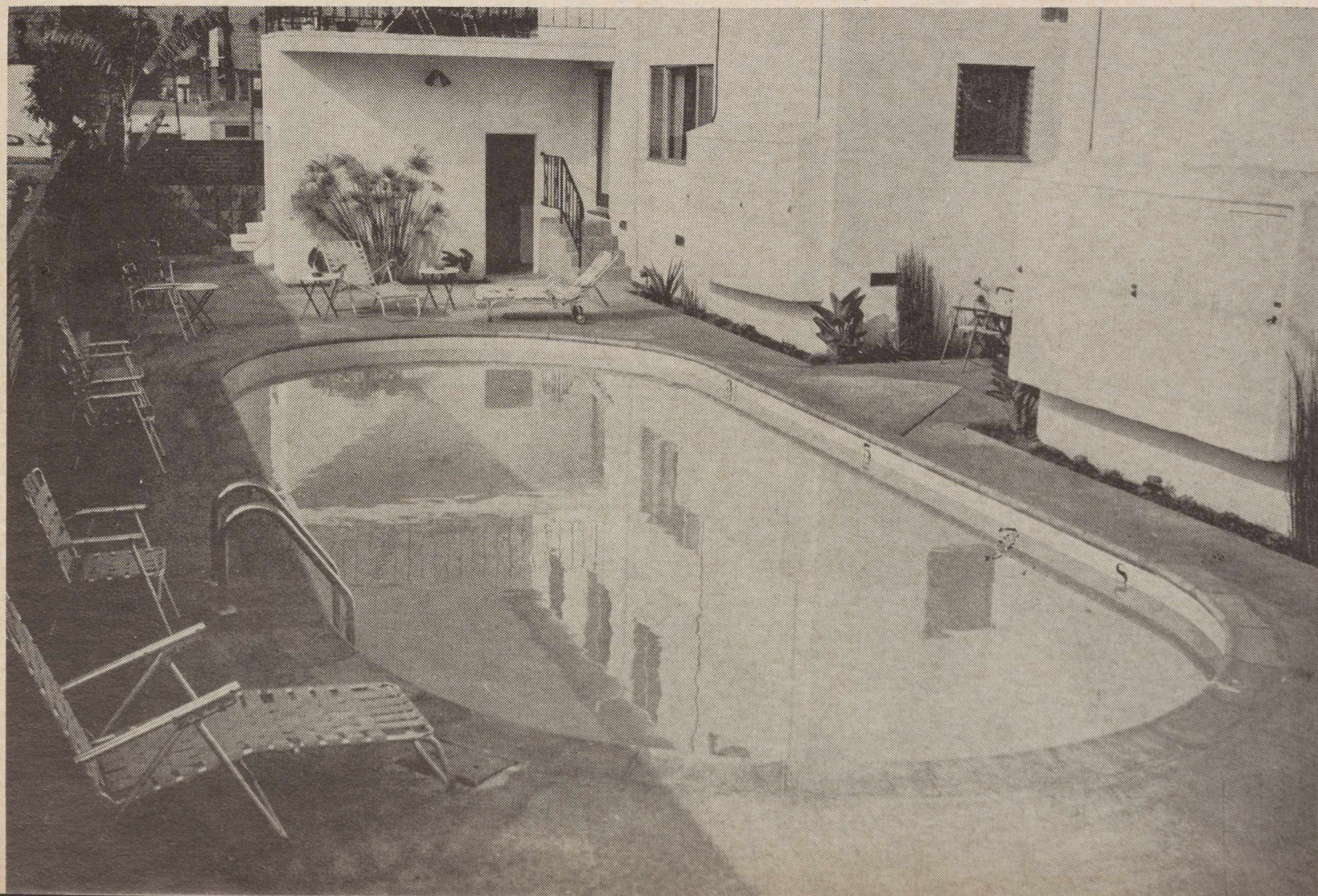
byra, — pasakė liaudis. Jei niekas nieko nedirbtų, netašytų, nebūtų nė skiedrų. Jei yra nuomonių skirtumų, reiškia, dirbama demokratiškai ir reikalas rūpi visiems. Niekas nesako, kad nereikia statyti Lietuvos laisvės rūmo, tik jei vienas siūlo savo cementą, kitas plytas, o trečias veržiasi daugiau plieno pridėti, nėra ko jaudintis, visa tai turėtų eiti į naudą. Ot, jei kas kiša dinamitą po pamatais, su tokiu jau nėra kalbos. Toks mano "gaspadoriškas" galvojimas. O Lietuvos Laisvės rūmo statyboje visi turime dirbti kaip gaspadoriai, ne kaip samdiniai bernai.

—Manote, Maskvos "samdiniai"? — paklausiau.

—Nereikia nė manyti, — atsakė.

KAZLAUSKŲ namų maudymosi baseinas.

SWIMMING POOL at the apartment house of Mr. and Mrs. Kazlauskas.

JONAS VAINAUSKAS, Toronto, savo dirbtuvėje prie iš angliško medžio kalamos vazos. J. VAINAUSKAS, Toronto, Ont., beside his vase. English wood.

ir skausmų, tačiau lūpos — pusiau besišypsanti, prisimenant gražią ir laimingą praeitį...

Taip, maždaug, tarp kitko, ilgename straipsnyje apie skulptorių J. Vainauską rašė Toronto dienraštis "The Globe and Mail" 1958 m. rugp. 16 d. laidoj.

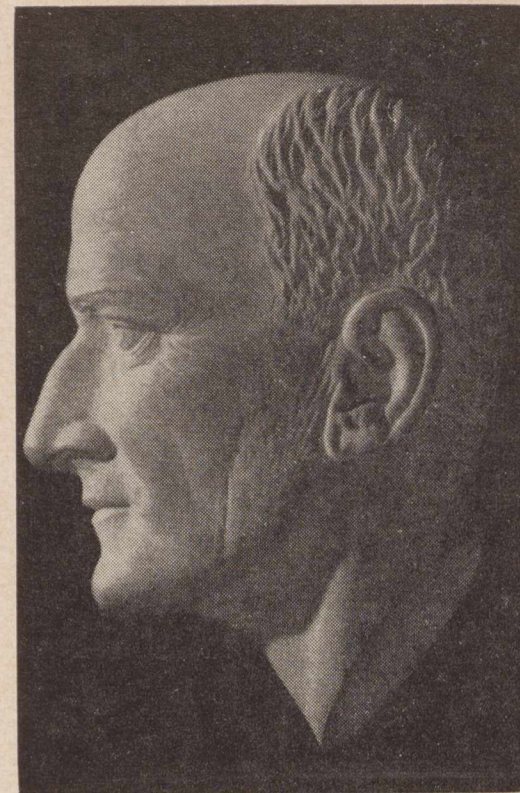
Teko būvoti pas J. Vainauską ir matyti jo kūrinius ir šių eilučių autoriui. Jų tarpe mačiau ir minimą moters biustą. Tas kūrinys turi ir kitų, itin charakteringų ypatybių. Angliškas ažuolas, atrodo, toks sukietėjęs ir toks sujudavęs, tarytum tūkstantį metų kur nors giliai žemėje būt gulėjęs. Šviesai keičiantis medis mainosi. Moters biustas ažuole, šviesų refleksijose taipogi keičiasi, tartum gyvas.

Kaip to pasiekta? Skulptoriaus aiškinimu, tas ažuolo gabalas buvęs "gerai išvirtas" ir smarkiai garuose iššutintas... Todėl jis įgavęs tas specifines ypatybes...

Apžvelgiu kitus J. Vainausko medžio drožinius jo namuose: Malkų skaldytojas, Lietuvos Vytytys lėkštėse, drožiniai asmenų portretai; ypač imponantiškas kūrinys "Aistra" ir kt. Tačiau tai toli gražu ne visa, ką skulptorius per savo pusamžį (gimęs 1906) yra sukūręs. Daug jo skulptūros darbų parduota arba padovanota atskiriems asmenims, organizacijoms, bažnyčioms.

Daugelio J. Vainausko kūrybos darbų, išėjusių į žmones, autorius nė foto nuotraukų neturi, tai: Kalnų ožkos, Raugiapjūtė Lietuvoje, Rugiapjūtė Austrijoje, Audros sūkuriose, Eglė žalčių karalienė ir k.

Lietuvoje J. Vainauskas, įgavęs drožinėjimo ir dailaus medžio apdirbimo stilių Pritaikomojo Meno Mokykloje, vertėsi meniškų baldų (inkrustuotų ir kt.) gamyba. Jo dirbtuvių pagaminti baldai plačiai buvo perkami Lietuvoje, o taip pat

P. V. portretas. J. Vainausko klevo medžio drožinys. Portrait of P. V. Maple woodcarving.

eksportuojami į Paryžių, Rygą ir k. Parodose buvo apdovanotas sidabro ir aukso medaliais.

Antrą kartą bolševikams į Lietuvą artėjant, J. Vainauskas atsidūrė Austrijoje. Ten vėl ėmėsi medžio drožinėjimo darbų, tik jau nebe dibtuvėse, bet kukliose trenties stovyklose ir tik menui. Jo drožinių buvo išstatyta austrų parodose. Vienos parodos proga dienraštis "Kaertner Illustrierte" ypač gerai atsiliepia apie J. Vainausko drožinius, kaip visiškai skirtingus savo originalumu nuo kitų medžio skulptūros darbų.

Po to jo kelias pro Angliją atvedė Kanadon. Ir čia, šalia kasdieninių darbų, Vainauskas daug dir-

Kai negyvas medis pabunda

Jonas Vainauskas — skulptorius ir menininkas dailidė

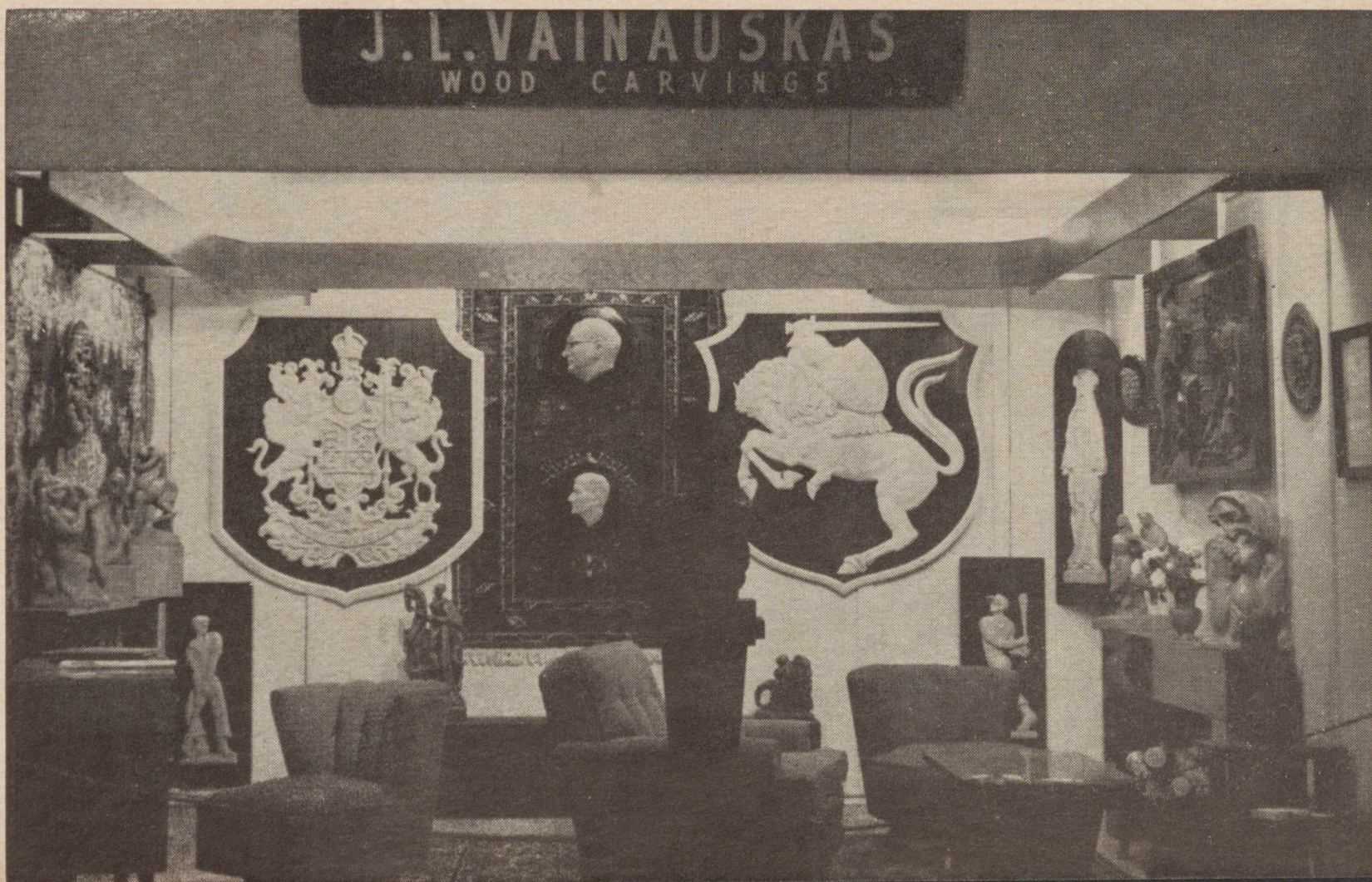
—Ką ant šventos žemelės tamsa manai daryti? — nustebę pareigūnai vienoje tremtinių stovykloje klausė aukšto ūgio pabėgėlį, sunkiai tempiantį didelį medžio gabalą į vargingos pastogės vidų...

—Medžio drožėjas, ehe? — Well, sunkiai tai įspraudžiamas reikalas į taisyklių rėmus. Ką gi darysi, tempk jau tą sunkenybę į savąją gūžtą...

Šiandieną iš to sunkaus angliško ažuolo gabalo yra "gimęs" moters biustas, kurį skulptoriaus J. Vainausko rankos yra padariusios prieš 12 metų vienoje stovykloje, Anglijoje. Dabar tas kūrinys užima pagarbnią vietą tarp daugelio jo kitų darbų skulptoriaus gyvenamoj vietoj, jo paties namuose, Kanadoje, Toronto mieste, 57 Glenwood Ave.

Skulptūros galva esanti tokio pat likimo moters, kaip ir pats skulptorius, — pabėgėlės, kurios vyras išvežtas į Sibirą. Jos akys primerktos nuo daugelio gyvenime vargų

J. VAINAUSKO meno drožiniai Kanados parodoje. / Wood carvings by J. Vainauskas in Canadian National Exhibition, 1957.

bo drožinėdamos naujus kūrinius. Jo darbai gražiai puošia naujai restauruotą Toronto liet. šv. Jono parapijos bažnyčią — tai Didžiajame Altoriuje milžiniška prisikėlusio iš numirusių ir triumfuojančio Kristaus statula, o Marijos Altoriuje Aušros Vartų Madona.

Paskutiniuoju metu J. Vainauskui vėl, galima sakyti, "pakirpti sparnai" daugiau atsidėti tik meno kūrybai. Jis su dar trim partneriais (vienu lietuviu ir dviem kanadiečiais) Toronte, Weston priemiestyje, pastatė puikias patalpas ir supirko naujoviškas mašinas modernių baldų gamybai. Jų įmonė pavadinta: "Quality Craft Show Case Ltd."

Bet ir tiesiogiai nebeturėdamos laiko, kartu su skulptorium Dagiū 1932 m. baigusiu Kauno Meno Mokyklą, padarė Toronto šv. Monikos R. Katalikų bažnyčiai tris imponantiškas statulas: Dievo Motiną Mariją, Kristų ir Nukryžiuotąjį.

J. Vainauskas su savo meniniais darbais yra dalyvavęs eilėje parodų Lietuvoje, Austrijoje, Anglijoje ir Kanadoje. Apie jo darbus gal

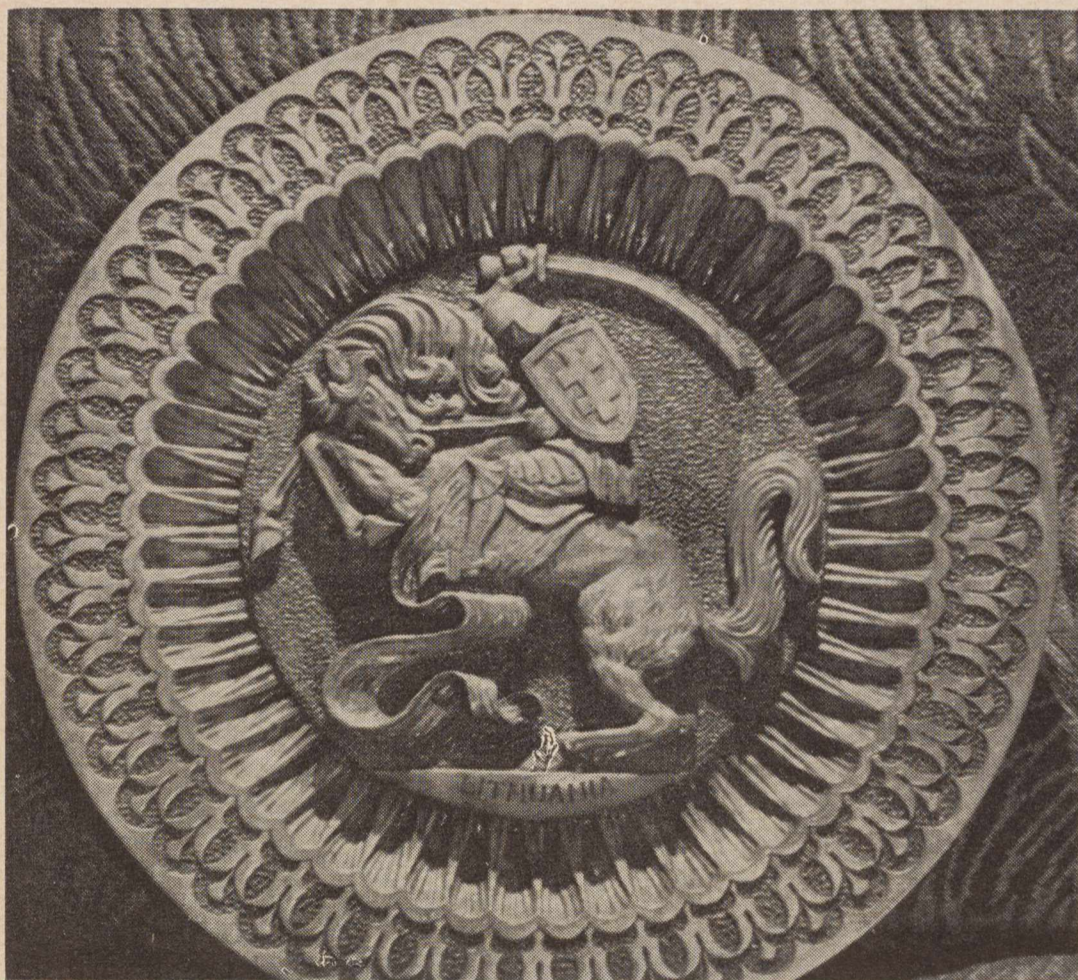

PASIRUOŠIMAS ŽIEMAI.

Amerikoniško riešuto drožinys.

JONAS VAINAUSKAS

PREPARATION FOR WINTER. American chestnut woodcarving by J. Vainauskas.

VYTIS. Lėkštė. Klevo drožinys.

J. VAINAUSKAS

VYTIS (State emblem of Lithuania). Maple.

daugiau rašė kitų tautų laikraščiai, negu lietuviškieji. Apie jo drožinius, puošiančius bažnyčių altorius ir šiaip patalpas gražiai rašė visi trys Toronto dienraščiai (The Globe and Mail, Daily Star ir The Telegram).

Kaip jau minėjau, J. Vainauskas daugelį savo kūrybos darbų yra dovanojęs lietuviškoms bažnyčioms ir kitoms institucijoms. Pvz. Prisikėlimo parap. salei Toronte jis padovanojo Lietuvos Vyčio medžio drožinį (4'4 x 4'4 dydžio, liepos me-

džio, mahagony dugne, su liepoje drožtais rėmais).

Toronto lietuvių šv. Jono parap. bažnyčia pasipuošusi jo dovana — nauju altorium. J. Vainauskas medyje išdrožė Vilniaus Aušros Vartų Mariją, o skulptūros foną išpuošė mahagony. Altoriaus dekoracijoje ryškiai matyti Gedimino stulpų emblema. Šis altorius — vertinga re-

liginė ir tautinė puošmena letuviškoj bažnyčioj.

Londono (Anglijoj) lietuvių bažnyčia tai pat pasipuošusi Vainausko kūriniu — sietynu lietuviškais motyvais. Jo darbų yra ir Londono Lietuvių Namuose.

Pr. Alšėnas

AISTRA. Klevo drožinys.

J. Vainauskas

PASSION. Maple woodcarving by J. Vainauskas.

♦ **NAUJOSIOS ANGLIJOS L. MOKYTOJŲ** suvažiavimo 1959 spalio 18 d. Putnamo N. M. P. kongregacijos seserų vienuolyne dalyviai. Jų tarpe matyti vaikų literatūros kūrėjas Antanas Giedrius (stovi 4-tas iš kairės) kun. Stasys Yra, K. Mockus, Pr. Pauliukonis ir visa eilė lituanistinių ir reguliarių mokyklų lituanistikos mokytojų.

Suvažiavime kelti ir spęsti aktualieji lietuviybės išlaikymo ir ugdymo klausimai, susiję su šeštadieninėmis ir kt. lituanistinėmis pamokomis.

N. Anglijos mokytojų sąjunga yra viena iš veikliausių JAV-se mokytojų vienetų.

MEMBERS of the New England's Lithuanian teachers' convention at Putnam, Conn.

PARYŽIAUS LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ GRUPĖ gyvai pasireiškusi įvairiuose lietuvių minėjimuose ir tarptautiniuose pasirodymuose: Vasario 16 šventėje, poeto O. V. Milašiaus minėjime Champs-Elysees teatre, Motinos Dienos minėjime, tarpt. folkloro festivalyje Sorbonos un-te ir kt. Iš kairės: I eil. J. Huebneris, O. Pagnierytė, B. Kapočiūtė, A. Venskus, P. Dvilaitytė ir B. Vrublevičius; II eil. A. Martinkutė, J. Kavaliauskas, L. Pabedinskas, grupės vadovas, B. Venskuvienė, grupės muzikinės dalies vedėja, R. Bačkis, M. C. Joris, R. Viesulas, pranešėjas ir E. Marijošiūtė, šokių grupės vadovė.

LITHUANIAN FOLK DANCE group of Paris, France.

VEIDAI IR VAIZDAI

CHICAGOS LFK LITUANICA, futbolo komanda, šiemet laimėjusi "National Soccer" lygos I diviziono meistrų vardą ir įėjo į aukščiausią divizioną. Iš kairės klūpo: R. Gavėnia, A. Martinkus, A. Malinauskas, E. Leifertas, J. Perkūnas, R. Jenigas, J. Žukauskas, N. Glieda; II-je eilėje: V. Trumpjonas, treneris, A. Damušis, J. Kaunas, M. Mc Cluskey-Mikalauskas, H. Jenigas, A. Stulga, R. Kozėnas, vadovas. Šiais metais komanda nepralaimėjo nė vieny pirmenybių rungtynių.

Foto E. Šulaitis

CHICAGO'S LITUANICA soccer team which this year won first place in the first division of the National Soccer League.

HARTFORDO GRAŽUOLĖS SU TĖVELIAIS.

Šių metų lapkričio mėn. 7 d. pirmą kartą Hartford, Conn., Lietuvių Amerikos Piliečių Klubas suruošė grožio karalienei rinkti vakarą-balių; jame dalyvavo šešios debutantės ir daugiau kaip 200 publikos. Vakaro pelnas paskirtas naujai įkurtam Liet. Am. Piliečių Klubui Studentų Fondui.

Nuotraukoje iš k.: E. Saviškas, V. Salvatore, D. Grajauskaitė, H. Stumbers, B. Simanauskaitė ir D. Usanis — su savo tėveliais.

Foto A. Jaras

L. A. Piliečių Klubui valdybą sudaro: S. Savickas, prez., Jonas Kodis, vice-nansų rašt., A. Ambrosas, klubo šeimininkas, P. Labeckas, išd., J. Baltulionis, fikas, Juozas Thomas, sekr., Juozas Jamaitis, Tarybos pirm.

DEBUTANTES and their parents at the Hartford, Conn., Citizens' Club affair.

VYTAUTAS F. BELIAJUS, folkloristas ir tautinių šokių intruktoriaus, XVIII metus red. ir l leidžia anglų kalba lietuvišku vardu "Viltis" folkloro, tautinių šokių ir lituanistikos žurnalą. Čia jis nusifotografavęs eskimo drabužiais; nuotrauka paimta iš "Vilties" Alaskai skirtos š. m. gruodžio nr.

Neseniai V. F. B. turėjo sunkią operaciją, po kurios dabar sveiksta JCRS Spivak ligoninėje, Denver, Colo.

"Eskimo" Vyts F. Beliajus. Picture taken by C. H. at the Lewis and Clark Campus June, 1959.

"JŪRATĖS IR KASTYČIO" OPEROS FONDO steigiamojo susirinkimo lapkr. 25 d. dalyviai Rudžių rezidencijoje Chicagoje. Iš kairės: Elena Kučiūnienė, inž. Jonas Jurkūnas, muz. Al. Kučiūnas, Marija Rudienė, dr. Vytautas Tauras, Vytautas Radžius; stovi: rašyt. Alb. Valentinas, žurnalistas Stasys Daunys, žurn. Vl. Būtėnas, solistas Stasys Baras ir Vladas Stropus.

FUND COMMITTEE for the publishing of the opera "Jūratė ir Kastytis" by composer V. K. Banaitis.

Nenumeskite pridedamo administracijos lapelio...
Pasinaudokite, ilgai nelaukdami...

TAI LIUDVIKO XV-JO

"BIURAS"

Pirmos rūšies meisterio darbas,

ideališkas, 100% garantuotas.

Dirbami puikiausios baldai

ir siunčiami į visus kraštus.

Kreipkitės:

M-me Emile Schaeffer,
(gim. V. Raciūtė)

22, Cite Comessa, 22;

Strasbourg-Schiltigheim
(Bas-Rhin)

FRANCE — EUROPE

**A RECEPTION IN HONOR
OF THE NATO
PARLIAMENTARIS...**

THE ASSEMBLY OF CAPTIVE EUROPEAN NATIONS held a reception in honor of the Fifth Annual Conference of NATO Parliamentarians, a conference which ended in Washington, D. C. Nov. 20. The Conference brought a resolution endorsing the right to self determination of the Soviet subjugated east central European countries. General Bethouart spoke at the reception expressing complete solidarity of France and all NATO countries with the aims of ACEN. Photo shows left to right: Mr. Vaclovas Sidzikauskas, Vice Chairman ACEN and member of the Lithuanian Delegation; The Hon. Robert R. Barry, M. C., U. S. Delegate to NATO Parliamentarians' Conference; General

Antione Bethouart; General A. Noiret, French delegates to the conference and Dr. Petr Zenkl, ACEN Chairman and member of the Czechoslovakia delegation.

PJT PRIĖMIME, kuri surengė NATO parlamentarų konferencijos dalyviams. Be Sidzikausko ir Zenkl, iš krašty, kaip ACEN atstovų, matome JV kongresmaną R. Barry ir 2 prancūzų generolus. NATO parlamentarai priėmė palankią pavergtoms tautoms rezoliuciją ir beveik visų delegacijų atstovai dalyvavo PJT jų garbei surengtame priėmime New Yorke. (Pati konferencija vyko Washingtonė). Priėmime dalyvavo ir New York Times bei kitos didžiosios spaudos atstovai.

THE SOVIETS INTRODUCED

THE PEACE OF THE CEMETERY

Excerpts from a speech delivered by Mr. J. Kajeckas, Charge d'Affaires a. i. of Lithuania, on the occasion of the commemoration of Latvia 41st Anniversary of the Declaration of Independence, at Pierce Hall, Washington, D. C., on November 15, 1959.

On behalf of the Lithuanian people and myself, I wish to extend the most sincere greetings and hopeful best wishes to the Latvian Minister, Dr. Arnolds Spekke, and through him, to the Latvian people everywhere, in bondage and in freedom.

No one cherished the blessings of freedom and independence more than did the Latvians. They were justly proud of their achievements. Their progress is a matter of public record. Even now, after nearly 20 years of occupation, the Baltic States are still referred to by the Russians as Little America.

Latvia, together with her Baltic sister republics, practiced peaceful coexistence with the Soviet Union. That coexistence ended because of the complete disregard, by the Soviets, of solemn pledges and the unpeaceful and genocidal policy of the Kremlin. Instead of real peace, the Soviets introduced into the Baltic States the peace of the cemetery.

Only eight days ago Khrushchev spoke of the need for "love among all peoples". Your dead, deported and escapees bear witness to the nature of the love he had in mind. True love for other people, and especially for the enslaved, we find not in the Kremlin but in this great country. I will mention but a few examples.

The last public statement of the late Secretary of State, John

Foster Dulles, was dedicated to this occasion. He wanted to see, in the words of the Atlantic Charter, "sovereign rights and self-government restored to those who have been forcibly deprived of them". This was confirmed by President Eisenhower's proclamation of Captive Nations Week. And only recently, the Honorable A. H. Berding, Assistant Secretary of State, in another statement, affirmed that the United States desires to see another people blessed with "true freedom, genuine national independence", and concluded that "we cannot accept a status quo which makes this impossible".

The reason why the present status quo in the Baltics is impossible can be found in a memorandum published by the State Department only his summer. It dates back to July 15, 1940. In it, the Soviet-proclaimed will of the Baltic people and the Soviet-staged elections are referred to as a "mockery". The author of that memorandum is one who witnessed the will of the Baltic people repeatedly since 1919. I have in mind that great friend of the Baltic people, the Honorable Loy Henderson, Deputy Under Secretary of State.

The people who voluntarily choose slavery have not yet been born. A visitor from the East recently referred to the heroic struggle of the Hungarians as a bone that sticks in one's throat. To him, the remains of the Baltic people scattered throughout Siberia are also but bones. But to us, they are relics of a sacred cause. Latvian martyrdom to date is the seed and guarantee of her future resurrection Lai dzivo Latvija. Lai dzivo bralu tauta.

ANTRASIS LABAI SVARBUS PRANESIMAS

Lietuvių Prekybos Bendrovės vadovybei malonu pranešti, kad jai pasisekė sudaryti sąlygas patenkinti visuomenės pageidavimui siųsti didesnius standartinius siuntinius, ir tam reikalui ji paskyrė 50.000 jardų EKSPORTINĖS RŪŠIES VILNONIŲ MEDŽIAGŲ labai dailiais dvigubais ruoželiais ir lygių šitokių naujų ir ypač patrauklių spalvų: mėlsvos, tamsiai rusvos ir pilkšvos. Visos tos medžiagos turi įrašus "Made in England". Nuo 1959 m. rugpjūčio 1 d. mes siūlome tas medžiagas sudarinėti šitokiems keturiems papildomiems standartiniams siuntiniams:

1. SIUNTINYS Nr. 28:

16¼ jardo NAUJOS EKSPORTINĖS RŪŠIES VILNONĖS MEDŽIAGOS, ruožuotos ar lygios, 5 vyriškiems ar moteriškiems kostiumams. Svoris 17 svarų. Kaina \$59.00

2. SIUNTINYS Nr. 29:

16¼ jardo NAUJOS EKSPORTINĖS RŪŠIES VILNONĖS MEDŽIAGOS, ruožuotos ar lygios, 5 vyriškiems ar moteriškiems kostiumams; 10 jardų dvigubo pločio pamušalo. Svoris 21 svaras. Kaina \$67.00

3. SIUNTINYS Nr. 30:

32½ jardu NAUJOS EKSPORTINĖS RŪŠIES VILNONĖS MEDŽIAGOS, ruožuotos ar lygios, 10 vyriškų ar moteriškų kostiumų. Svoris 34 svarai. Kaina \$113.00

4. SIUNTINYS Nr. 31:

32½ jardu NAUJOS EKSPORTINĖS RŪŠIES VILNONĖS MEDŽIAGOS, ruožuotos ar lygios, 10 vyriškų ar moteriškų kostiumų; 20 jardų dvigubo pločio pamušalo. Svoris 42 svarai. Kaina \$125.00

Į šių siuntinių kainas įskaityti visi su pasiuntimu susiję mokesčiai.

Mums malonu informuoti visus lietuvius, kad Lietuvių Prekybos Bendrovė, nepaisydama tai, jog NAUJŲ medžiagų rūšis yra žymiai aukštesnė ir kaina brangesnė, lietuvių gerui yra nusprendusi skirti tas medžiagas sudarinėti visiems tiems 30 skirtingų standartinių siuntinių, nepakeldama jų kainos.

Mūsų standartinius siuntinius gali užsisakyti bet kas, vis tiek, ar jis būtų Lietuvių Prekybos Bendrovės, ar kurios nors kitos firmos klientas. Norėdami suteikti galimybę užsisakyti siuntinį ir tiems klientams, kurie dėl ko nors nepajėgia tuojau tai padaryti, gavę \$1.00 už bet kurį norimąjį standartinį siuntinį, galutinio užsakymo mes lauksim 3 mėnesius.

Pareikalavusiems NEMOKAMAI siūsim savo NAUJŲ EKSPORTINĖS RŪŠIES VILNONIŲ MEDŽIAGŲ pavyzdžius, 30 skirtingų standartinių siuntinių kainoraštį (siuntinius sudaro kostiumų ir paltų medžiagos, pamušalas, batai, megztiniai ir kt.) ir naują lietuvių kalba išspausdintąjį bendrinį katalogą, kuriame aptarta:

1. Apie 600 rūšių įvairių anglišku medžiagų;
 2. Didelis pasirinkimas gatavų drabužių moterims, vyrams ir vaikams;
 3. Įvairių rūšių odos;
 4. Gatava avalynė;
 5. Laikrodžiai;
 6. Foto aparatai;
 7. HOHNER akordeonai — 20 skirtingų modelių, kurių kainos įvairuoja pradedant nuo \$39.00;
 8. SINGER siuvamos mašinos, rankinės ir kojines;
 9. AUTO-KNITTER — vienintelė mezgimo mašina, kuri yra pritaikyta visų rūšių siūlams, ĮSKAITANT IR NAMIE VERPTUOSIUS;
 10. OLYMPIA rašomosios mašinėlės šių kalbų raidynu: lietuvių, latvių, estų, rusų, ukrainiečių, vokiečių ir anglų;
 11. Vaistai, gaminti Anglijoje, J. A. V., Vokietijoje, Švedijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje ir TSRS.
- Mūsiškis medicinos skyrius įvykdo užsakymus pagal bet kuria kalba surašytus ir iš Lietuvos atsiųstus receptus.

MES GARANTUOJAME, kad:

1. Pasiųstasis siuntinys bus gautas.
2. Jei siuntinys dingtų, mes grąžinsime pinigus arba nemokamai pasiūsim kitą siuntinį.
3. Visi mokesčiai bus apmokėti čia, dėl to gavėjas Lietuvoje jau nebeturės nieko primokėti.
4. Prekės bus siunčiamos tik tokios, kokios užsakomos remiantis pavyzdžiais.

Mūsų kainos jau iš pat pradžių buvo PAČIOS PIGIAUSIOS PASAULYJE, jos pigiausios ir lieka, dėl to siūlome visiems lietuviams, kurie iki šiol užsakinėdavo siuntinius per kitas firmas, tuojau pat

1. parašyti mums ir, VISAI NIEKUO NEĮSIPAREIGOJANT, paprašyti NEMOKAMAI prisiųsti katalogą, pavyzdžių ir kitokių informacijų;

2. palyginti mūsų kainas ir prekių rūšis prieš užsakant kur nors siuntinį,

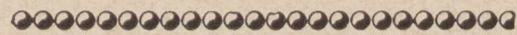
TADA jūs patys įsitikinsite, kad užsakydami per mus SUTAUPOTE NEMAŽA PINIGŲ.

Specialias nuolaidas taikome visoms labdaros ir šalpos organizacijoms.

Dėl smulkesnių informacijų prašome rašyti Lietuvių Prekybos Bendrovės vadovybei —

LITHUANIAN TRADING COMPANY

1A, Hunt Street London, W. 11 Great Britain

Linksmų Kalėdų švenčių ir
laimingų Naujų Metų

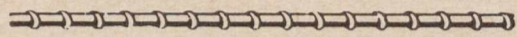
linki
Taupytojams ir Skolintojams

CRANE SAVINGS &

LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH, President

2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

Su Kalėdų ir Naujų Metų šventėmis

Sveikina

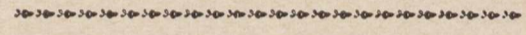
BRUNO'S BAKERY

Bread, Pies, Pastries Always Fresh

Br. Macianskis, Owner

3339 So. Lituanica Ave., Chicago, Ill

Phone CL 4-6376

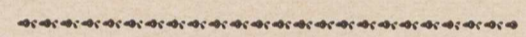
Daug geriausių Kalėdų linkėjimų

BALYS RADIO

Pardavimas ir pataisymai

Elektriniai reikmenys — Dovanos
— Patefono plokštelės — Filmos

2646 W. 71th St., Chicago 29, Ill.
PRospect 8-5374

Su Kalėdų ir Naujų Metų šventėmis

sveikina

Stanley & Marcy Matricks

Owner

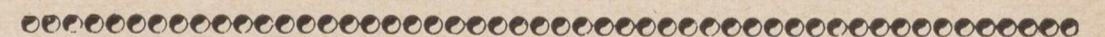
FARM FOOD CO.

Mushrooms ● Imported Foods
● Baskets

1804 W. 47th St., Chicago 9, Illinois
YA 7-8393 VI 7-8986

Importers ● Distributors

ANDRULIS MICHIGAN FARM
CHEESE

Very Merry Christmas and Happy and Prosperous New Year!

MRS. NANCY SPEECHER

BELMONT BEAUTY SALON

128 South Vermont Ave.
Los Angeles 4, Calif.
DU — 8-2000

FRANK P. SPEECHER & ASSOCIATE

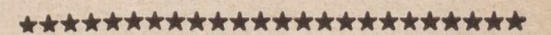
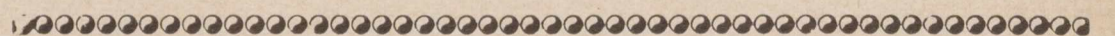
R E A L T Y

NO — 4-0100

HO — 2-0777

3720 Sunset Blvd.

Los Angeles, Calif.

CHRISTMAS GREETINGS FROM

WINTER GARDEN TAVERN INC.

C a b a r e t

Gaterings to Clubs—Weddings
Banquets

Your Host

V. BELECKAS

1883 Madison Street

BROOKLYN 27, (Ridgewood) N. Y.

Telephon: EVergreen 2-6440

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Ivairiausi mėsos ir maisto produktai.

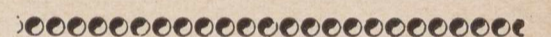
Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarieniems.

Clem's Markets jau keletas metų patar nauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

LIETUVIŠKA DRAUDŲ

AGENTŪRA

Gyvybės, ligoninės, automobilių, baldų, namų ir visos kitos apdraudos — asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Valstybės patvirtintos kainos.

Agentams ir brokeriams aukščiausi komisai.

AUTOMOBILIŲ FINANSAVIMAS
Bankiniai procentai. Nauji automobiliai 4%, vartoti — 6%.

Veikia Notariatas. Smulkesnei ir nemokamai informacijai gauti skambinkite, rašykite, užeikite

Jonas Kirvaitis

Interstate Insurance Agency

6108 So. Ashland Ave., Chicago 36
Tel. WALbrook 5-5677

The Royal Wawel Castle at Cracow, Poland: 1-2. A View of the Castle. 3. The Courtyard of the Castle — Residence of King Jogaila.

Karališkoji Vavelio pilis Krokuvoje: 1-2. Bendras pilies vaizdas. 3. Pilies kiemas. Šioje pilyje gyveno karalius Jogaila.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

Part XXIV

After Vytautas' death the Lithuanian nobles elected Duke Švitrigaila, the youngest brother of King Jogaila, the new Grand Duke of Lithuania (1430). Švitrigaila soon made an agreement with the Teutonic Knights and started a war with Poland in an attempt to regain a part of the province of Podole. But the war was unsuccessful. Dissenters rose up against him and Švitrigaila was forced to flee to the southern part of the state.

Following this, the rebels proclaimed Zigmantas, brother of Vytautas, Grand Duke of Lithuania (1432). Lithuania was divided into two parts. Zigmantas, desirous of reuniting the country, began hostilities.

A battle took place in the fields of Pabaiskas near Ukmergė (1435). Among Švitrigaila's allies were the Knights of the Sword of Livonia, the Russian dukes and the Tatars. Zigmantas was victorious. About 40,000 died on the battlefield, in-

cluding the Grand Master of the Order, Kersdorf, 13 Russian dukes, Aigmantas Kaributaitis (former viceroy to Prague) and many illustrious knights. Švitrigaila himself managed to escape. He fled to his part of Lithuania. After a couple years of forays there, he was driven out, lived abroad, and died in seclusion at the Castle of Luck. The Battle Pabaiskas totally destroyed the Order of the Sword and it never again regained its strength.

But there was dissatisfaction with Aigmantas' politics as well, and he was assassinated on Palm Sunday, in 1440, at the Castle of Trakai.

In Poland, meanwhile, the aged King Jogaila ended his long reign. He had been married four times. His first wife Hedwig has already been mentioned here. With his second wife he had a daughter who died in her youth. The third wife had no children. His fourth wife Sofia (called Sonka) bore him two sons: Ladislaus (1424) and Casimir (1427). Sofia was a daughter of the Lithuanian Duke of Alšėnai and was educated at the royal court of Vytautas the Great.

King Joalgai died on June 1, 1434, and was buried in the Cathedral of Wawel, Cracow.

The Lithuanians do not have a very high regard for King Jogaila, since he bound Lithuania to Poland and initiated the Polonization of Lithuania. On the other hand, he is held in esteem by the Poles, because he was one of the greatest rulers of Poland. He brought victory and prosperity to Poland and gave her a dynasty which last for the next hundred and fifty years.

(To be continued)

B O O K S

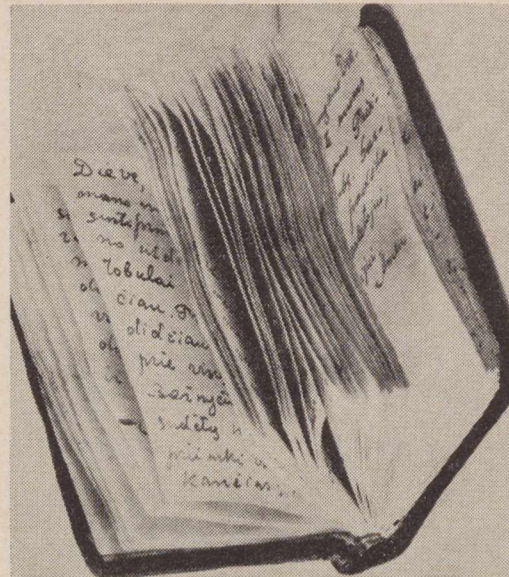
Mary Save Us. Prayerbook hand written by four Lithuanian girls in Siberian prison. English translation by K. Trimakas, SJ. The Paulist Press, 401 W. 59th St., New York will be editors, and the prayerbook will be to devout Americans as 1960 Lenten Prayerbook. First edition will be in 10,000 copies, and ready on February 16, 1960.

The prayerbook is very interesting, because every prayer is original, you would say, home-made. The prisoners were not allowed to have anything in writing. So they made their own prayerbook. It

came to my possession in a very peculiar way and after 5 years still smells the straw of prison mat, were probably it was hidden from the prison guards.

Now it will reach English speaking people in a special edition. On one side of the page will be a photostat of the original Lithuanian handwriting, on the other page — English translation.

The prayers are indeed very exciting and no theological error could be detected. From this we could guess the author: it was written by the Lithuanian nuns in Soviet Russian prison, deep in Asia North. This is the place a booklet

Manuscript of prayerbook "Mary Save Us".

Maldaknygės "Marija, gelbėk mus" rankraštis.

came from but the authors are still unknown.

In this book we sincerely hope and pray together with the prisoners of Russia for peace of soul, freedom of the world and end of the persecution.

How you would pray without the prayerbook? You would talk to God in your own way, just like you are talking to your father or mother. This is what the prisoners in Siberia did. Some of the girls later on managed to put these prayers on paper and send it out to the free western world. This is exactly what the prayerbook "Mary Save Us" is, and we are happy to announce, that it will be the American Lenten prayerbook of 1960.

The Lithuanian edition of this prayerbook is still available by writing to "Ateitis", 910 Willoughby Ave., Brooklyn 21 N.Y. \$1.00.

Fr. L. Jankus

P E R S O N S

Dr. Georg Sauerwein

Dec. 16 will mark the 55th anniversary of the death of the famous linguist, Dr. George Sauerwein (Jurgis Zauerveinas) who

used the name Girėnas in writing

Dr. George Sauerwein, famous linguist.

Dr. Jurgis Sauerveinas, "Lietuviais esame mes gimę" autorius.

prose and poetry in Lithuanian.

Dr. Sauerwein was born on Jan. 15, 1831 in Hannover, Germany. In his early years he started studying foreign languages at the Univ. of Goetting. He is known to have used about 40 different language during his life.

At one time he was teacher-guardian of Princess Elizabeth Vno Wied, later Queen of Roumania. Later he became the official interpreter for the King of Abyssinia. He also served as an interpreter for the German Kaiser and Queen of England.

During his life and travels he visited Lithuania and was intrigued by the language. He had never heard it before, so on his first visit he asked to be taught the Lord's Prayer in Lithuanian. During the course of one evening he had learned the prayer and quite a few Lithuanian expressions.

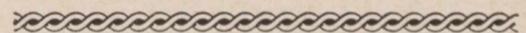
When he had mastered the language, Sauerwein wrote poetry and some prose in Lithuanian. He is the famed author of Lithuania's considered second anthem

Lithuanians were we born,
Lithuanians we wish to remain...

Dr. G. Sauerwein-Girėnas died in 1904, in Norway. His remains were later transferred to Gronau, Germany, where he had made his home since childhood. Here he rests beside his parents.

Material collected by
Ed. Henkelis,
Deilmissen, Germany

Soviet Policy Toward the Baltic States 1918-1940 by Albert N. Tarulis. Estonia, Latvia and Lithuania. With introduction by Prof. Oscar Halecki. 276 pp. \$5.50. University of Notre Dame, Indiana.

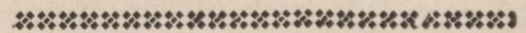
Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujų Metų linki

43rd ST. DRUG STORE

PRESCRIPTION DRUGGIST

K. S. Jonaitis, R. Ph.

2735 W. 43rd St., Chicago, Ill.
Phone VI. 7-9695

Michigan Farm Cheese

Dairy, Inc.

FOUNTAIN, Mich.

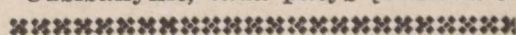
Telephone: Fountain 2301

John Andrulis, President
Angie Andrulis, Vice-President

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški sūriai.

Taip pat gaminam didelius sūrius subuvimams ir kitoms progoms pagal užsakymą.

Užsisakykit, tada patys įsitikinsite.

L I N K S M Ū Š V E N Č I Ū

visiems draugams ir klientams linki

NERIS TRANSATLANTIC CORP.

NERIS INTERNATIONAL, INC.

NERIS CARBON and OIL CORP.

Dr. Juozas K. Valiūnas ir Dr. Juozas P. Kazickas
Savininkai:

Phones: Murray Hill 2-7570 and YUkon 6-6246

530 FIFTH AVENUE

NEW YORK 36, New York

SKOLINK IR TAUPYK
STANDARD FEDERAL SAVINGS

— pačioj saugiausioj ir stipriausioj Amerikos įstaigoj.
Žemiausiais procentais skoliname pinigus
namams pirkti, statyti ir taisyti.

Kai perki namą, visuomet kreipkis į **STANDARD FEDERAL** —
sutaupysi pinigų ir išvengsi bereikalingų rūpesčių.

STANDARD FEDERAL visinems teisingai patarnauja, o karo ir
depresijos laikais taupytojams visados mokėdavo pagal pareikalavimą.

STANDARD FEDERAL turtas viršija 63 milijonus dolerių.
Atsargos Fondai STANDARD FEDERAL įstaigos siekia 6 milijonus.
Be to, visos taupytojų sąskaitos yra apdraustos Federal Savings and
Loan Insurance Corporation.

Pinigai, idėti prieš 10-tą dieną, neša dividendą už visą mėnesį.

CHARTERED AND SUPERVISED BY
THE UNITED STATES GOVERNMENT

JUSTIN MACKIEWICH, President

JUSTIN MACKIEWICH, JR., Vice-President

Standard Federal Savings

**AND LOAN ASSOCIATION
OF CHICAGO**

4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32
(Archer Ave. at Sacramento)
PHONE: Virginia 7-1141

WINNERS of a national costume contest in Los Angeles sponsored by "Birutė" Ass'n.
L. to R.: Mrs. Irlakis, Mrs. Basiulis and Miss Violeta Mitkus. Foto L. Briedis
Tautinių drabužių premijos laimėtojos Los Angeles birutiečių baliuje šį rudenį.

THE CHESS CLUB'S tenth anniversary in So. Boston, Mass., on Nov. 18. From left: G.
Šveikauskas, Boston's 1959 chess champion, W. Lombardy, 1957 junior champion of
the world, Dr. A. Kapochy, J. Grigalus, K. Merkis, P. Tautvaišas, champion of Chicago
and Illinois, James A. Burgess, representative of Mass. chess directors and chess sec-
tion editor of the "Boston Sunday Globe".

ŠACHMATŲ klubo dešimtmečio minėjimas Bostone lapkr. 18. Klubą įsteigė ir labai
energingai jam vadovauja K. Merkis, plačiai garsinąs lietuvių vardą šachmatų pasauly.

Linkėjimai

.. taupytojams ir skolintojams ..

**CRANE SAVINGS &
LOAN ASS'N**

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

**LITHUANIAN REALTY
COMPANY**

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.
SANTA MONICA, CALIF.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-
parduoti namus ir sklypus; apdrausti
automobilius, namus ir kitokį
turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus. ..

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Artist Adomas Varnas, 80-year-old senior painter of Lithuania, marked his anniversary with an exhibit of some 50 examples of his work, mostly landscapes. These were shown to art lovers in the Čiurlionis Gallery. The first Lithuanian paper money and stamps were minted after models executed by the artist. Varnas plans to continue painting.

● Mrs. Anna F. Lapė has been appointed manager of the newly organized Stony Brook Conservatory of Music, Stony Brook, L. I. A famous Lithuanian soloist Vincė Jonuškaitė-Leskaitienė is the voice teacher at the conservatory.

● During the past 13 years the Lithuanian Affairs Council of the Knights of Lithuania has written over 250,000 letters to organizations and individuals concerning Lithuania and people.

● Vytautas Kasiulis recently exhibited his newest work at two galleries in Paris, the C. G. Stiebel, and La Gravure. It was his 20th showing since his first exhibit in Kaunas, in 1943.

● Four Lithuanian artists — Eleonora Marčiulionienė, J. Paukštienė, P. Kaupas, Al. Marčiulionis, B. Milaknis and B. Murinas exhibited their works in Chicago. (Some of their works we are planning to show next year.)

● The works of Adomas Galdikas and other well known French modernists were shown at the Feigl Gallery in New York.

● Actor Vitalis Žukauskas has submitted for publication an ms. on the history of the Lithuanian theatre to the nineteenth century.

● Dr. Vanda Daugirdaitė - Srugienė, historian of note and author

of several books, teaches the Russian language at Aurora College.

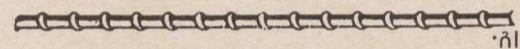
● Dr. Bronius Nemickas, member of the Freedom Committee, is giving instruction in the history of European civilization at Good Counsel College, White Plain, N.J.

● Dr. Rimas Vaišnys, a graduate of the Universities of Yale and California, is a teacher of chemistry at Yale.

● Dr. V. Žygas is conducting research of a disease called kuru, which is prevalent among natives of New Guinea.

● S. Liulevičiūtė won the University of Southern California \$500 prize offered for the best essay on The Contribution of Irving Langmuir to Colloid and Surface Chemistry.

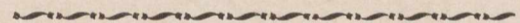
● T. J. Rakštis, son of Julius and Alice Rakštis, formerly of Chicago, now residing in Coloma, Mich., and a graduate of Michigan and Northwestern Universities in journalism has been recently named Chicago-Midwest Editor for Nationwide, Trade News Service Corp. Nationwide, the largest trade news agency in America, provides articles on retail business and methods and market analyses.

Jau išspausdinta
STEPO ZOBARSKO
parengta lietuvių prozos antologija
angliškai

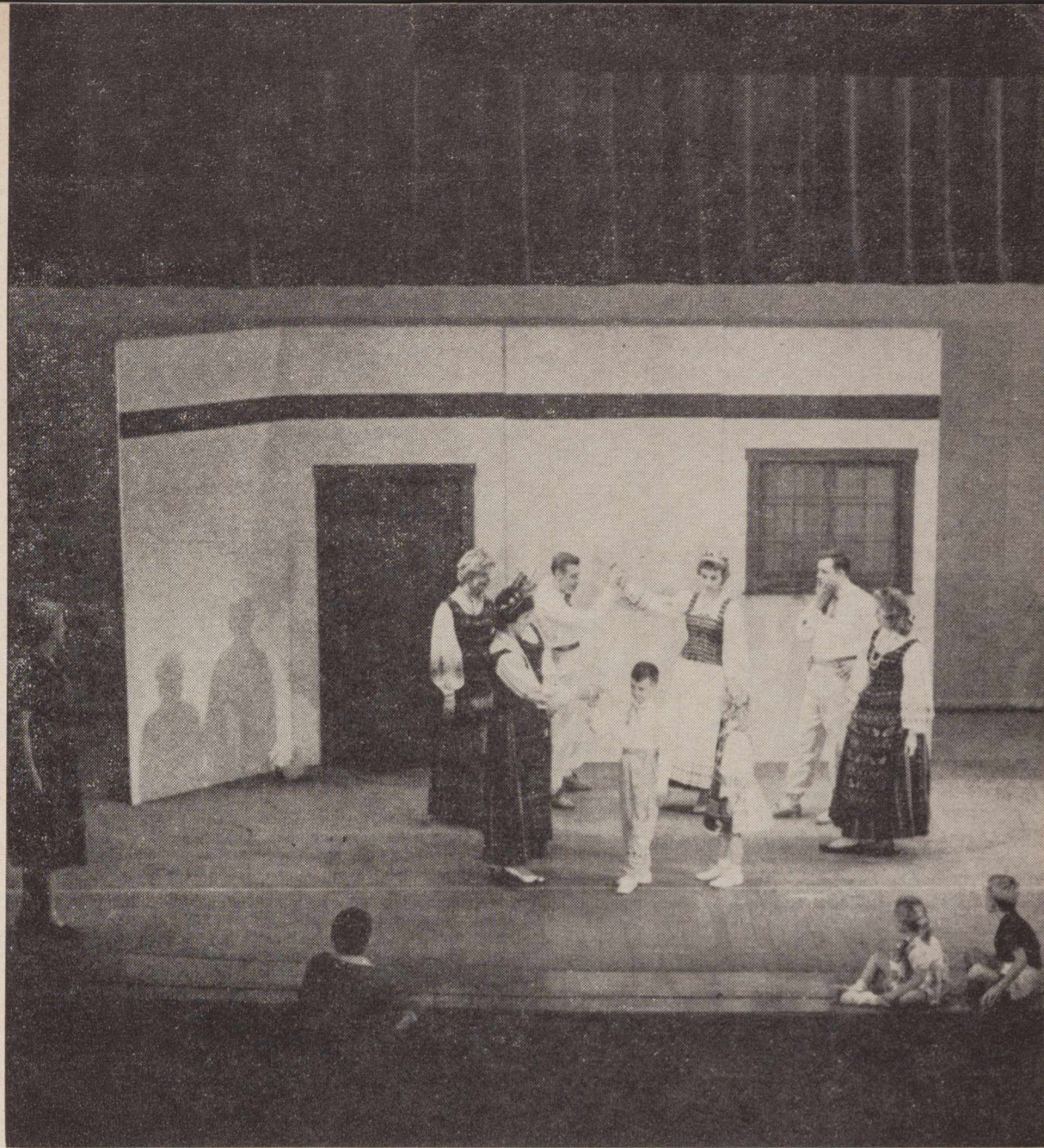
SELECTED
LITHUANIAN SHORT STORIES

Kaina \$5.
Galima gauti pas redaktorių Stepą
Zobarską ir Lietuvių Dienų admi-
nistracijoje:
4364 Sunset Blvd., Hollywood 29
California.

MAYOR LOUIS C. MIRIANI, in the middle, is presenting the credentials to Mr. Vytautas Kutkus, President of the Lithuanian Community of Detroit, and his wife. This summer, June 28 — July 4, an International Freedom Festival was held in Detroit, Mich., and Windsor, Canada. 52 countries were represented. On this occasion Detroit's mayor presented each country's representative with special credentials.

V. Kutkui ir jo žmonai Emilijai Detroito miesto burmistras įteikia atžymėjimą; V. Kutkus yra Detroito Bendruomenės apyl. vald. pirmininkas; atžymėjimas suteikiamas už lietuvių dalyvavimą Tarptautiniame Laisvės Festivalyje, kur dalyvavo 52 tautų atstovai.

MRS. J. DAUŽVARDIS is preparing the folk dance group "Ateitis" for Lithuanian Christmas at the Museum of Science and Industry, Chicago. On stage: left standing Miss Ruth Crossell — director of Special Events, Museum of Science & Industry; seated spectators Vincukas and Nancy Shotas; dancers: Rimas Černius, Kristina Shotaitė, Cecilia Matulytė, Rita Gorvaitė, Viviana Šimkutė, Aleksas Šrubša, Genovaitė Giedraitytė, Leonardas Kentvilas, Zita Baltramonytė.

In the museum's "Christmas Around the World" festival the Lithuanian are participating for the seventeenth time. Mrs. J. Daužvardis has been the director of these programs. Lithuanians became very popular with their programs and beautiful Christmas tree. The program this year will be presented by the choir and dancers of Maria High School and by the folk dance group "Ateitis".

J. DAUŽVARDIENĖ vadovauja pasirėngimams lietuviškos eglutės programai Chicagos Museum of Science & Industry. Programa vykdoma jau septynioliktus metus.

PIVARONAS BAKERIES

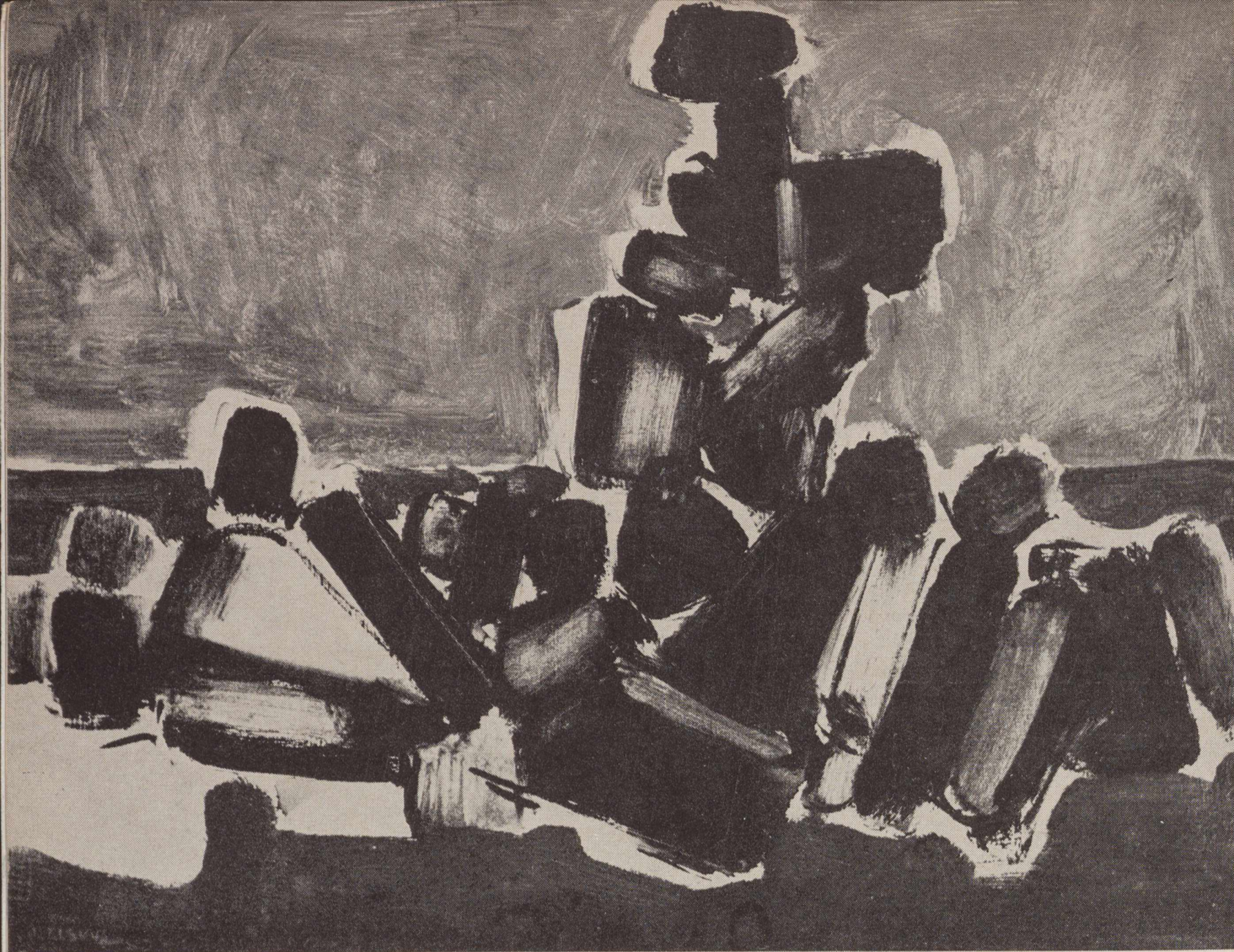
MODERNIŠKAI ĮRENGTOS KEPYKLOS

Kepa lietuvišką ruginę ir kitokių rūšių duoną,
pyragaičius, tortus ir kitokius kepsnius.

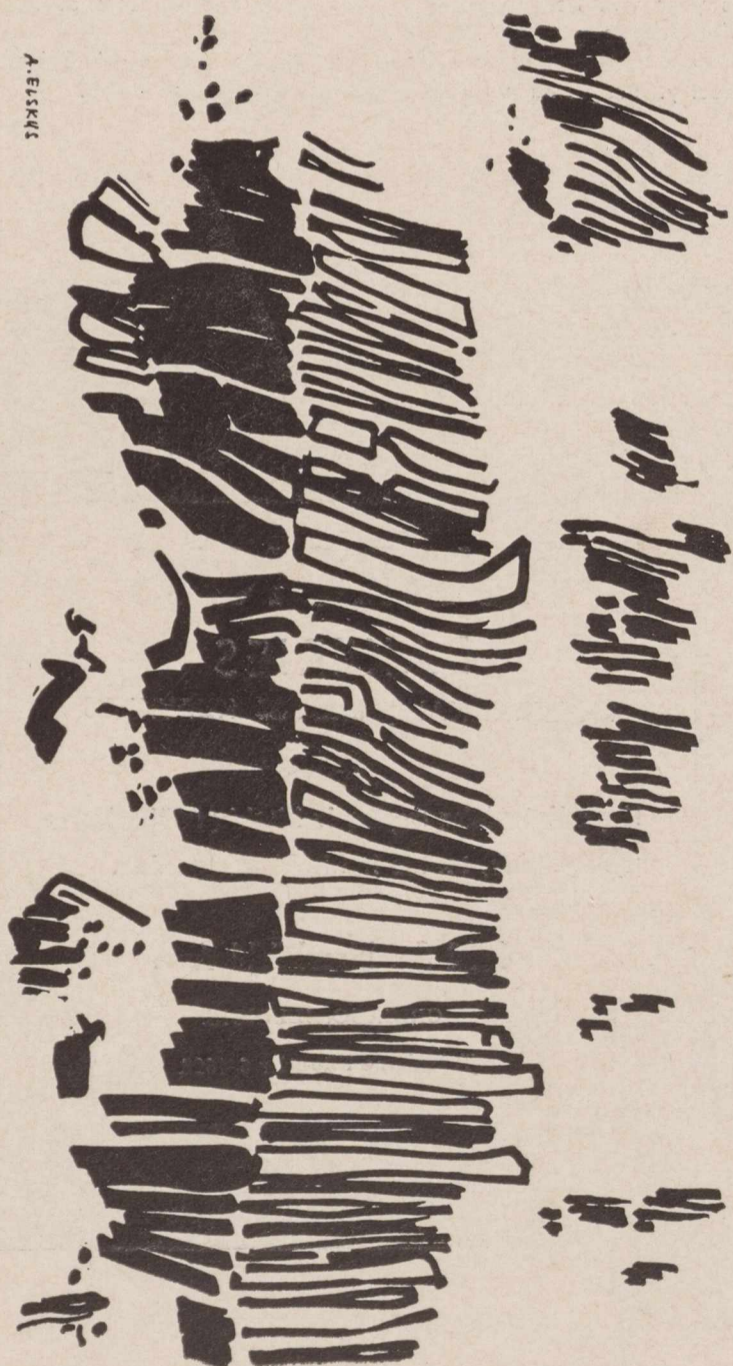
4622 So. Marshfield Ave.

CHICAGO, ILLINOIS.

Telephone FRontier 6-4622

ROCKS / UOLOS, by Albin Elskus

A. ELSKUS

PAINTINGS BY ALBINAS ELSKUS

In the constant aesthetic evolution which marks an artist's progress, he may, for a time, concentrate on a specific theme, and attempt to exhaust its potentialities. This procedure is always interesting not only for the results achieved, but for the links with future development which, ultimately, may have little to do with the problems immediately at hand.

*

Young, Lithuanian born, Albin Elskus, now showing at the Almus Gallery in Great Neck, reveals such involvement with the challenges of a deliberately delimited subject-matter. In the summer of 1957, and this past one, he explored the changing nuances of the Maine coastline. His paintings reflect the orchestrations of rock-filled areas seen in somber, gray-filled hues, illuminated with the warm tones of brilliant sunlight.

*

Elskus interpretation runs toward the abstract. The ubiquitous craggy stones are stark and naked; their staligmite confusion is dynamically organized into interesting visual patterns. In the smaller paintings, the rocks are arranged

in architectonic relationship which recall the dolmen forms of Stonehenge. Elicited, also, are parallels with the simple, effective, shape manipulations of Nevelson.

*

The proliferated rocks are colored in many guises. In the lower-keyed paintings, there are silvery combinations of grays and gray-blues which are contrasted with deep blue-blacks, relieved with touches of reds and ochres.

In others, are to be found brilliant contrasts of bright yellows and red-oranges; or, as in one, an expressive configuration of black, vibrant, shapes. In most of the works, the volatile dynamics is delineated against the restraining simplicity of broad, monochromatic upper backgrounds.

*

Elskus is already, a painter of practiced accomplishment. His future development, which promises an extended range, definitely bears watching. **Saul Levine**

This article was printed in The Roslyn News, Roslyn, N. Y., Nov. 4, 1959. It is reprinted with courtesy of Almus Gallery.

LIETUVIŲ
DIENOS
DECEMBER/GRUODIS 1959

PREPARATIONS FOR CHRISTMAS PROGRAM